

SZIKRA

**VADÁSZAT
ÉS EGYÉB ELBESZÉLÉSEK**

BUDAPEST

**LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)
CS. ÉS KIR. UDV. KÖNYVKERESKEDÉS KIADÁSA**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2018
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-360-1 (online)
MEK-18738

TARTALOM

I.

Vadászat.

II.

Nótás Miczi.

III.

Gyanu.

I. Vadászat.

I.

- Készen van?

- Igenis, Miss Joe.

- „Miss” - ismét „Miss!” Hányszor mondtam már, hogy egyszerűen Joenak hívjon - és az amerikai leány türelmetlenül dobogott lábával.

- Igenis, Joe! - hangzott a mellékszobából, halk, engedelmes hangon.

De a szép leány még mindig nem volt megelégedve.

- Óh, Mary! - kiáltá a kezében tartott csipkekendőt foszlányokra tépve - mikor szokik már le arról, hogy ilyen hangon szóljon hozzám?! Ki hiszi el önnek, hogy leánya vagyok, ha folyton úgy áll előttem, mint állt atyám előtt az öreg Tom, a ki még mindig rabszolgának képzei magát.

Elég sebhely rovátkolja a szegénynek hátát, hogy elhihesse, - gondolta a Marynek szólított, - de hangosan azt felelte, hogy:

- Igen, édes Joe - és igyekezett a reá parancsolt anyai hangot eltalálni. Miss Elkán füleit befogva felkaczagott:

- Édes Joe, édes Joe, - ismételte csufondárossan.

- Nem tudná még olvadósabban mondani, mi? Pedig ajánlom, hogy megtanulja, s éppen úgy szólítson, becézzon, csókoljon, - ha látják, - mint anya a leányát szokta. Soh'se szörnyűköd-jék. Biztosítom önt, hogy ez nekem sem lesz kellemes, de meg kell lenni, - érti? Itt Európában, úgy látszik, szeretik az ilyen látványosságot. Itt, a hol egy leálynak okvetlen szüksége van arra, hogy anyai védszárnyak alatt menjen társaságba, - mert ha ilyennel nem rendelkezik, - zárt ajtókra talál. Mivel pedig az én mamámnak jobban tetszett Carducci tenoristával világgá menni, semmint engem gardirozni, tehát ön fogja helyettesíteni, édes Mary, - és nagyon ajánlom, hogy jól játssza szerepét.

- Parancsára! - felelt a szerencsétlen társalkodónő, megadással, s bár felsírt lelke mélyén a kérdés, hogy mivel érdemelte meg ezt a sok kínzást, eszébe sem jutott helyzetén változtatni.

Szegény Miss Mary! ő is azon sorsüldözött százezrekhez tartozott, kiket a túlságos szenvedés képtelenné tesz minden küzdésre és ellentállásra, s ezért egészen ki volt szolgáltatva kegyetlen úrnőjének, a ki viszont, teljes mértékben visszaélt helyzetével. De nem csupán társalkodónőjét kínoztá a szép miss Elkán szünös szüntelen, de egyáltalán mindent és mindenkit, a kit kínozhathatott. Nem szándékos rosszság volt az nála, de veleszületett ösztön, csak olyan örökség - a rabszolgatartó ősöktől, - mint megszámlálhatlan milliói.

- Készen van? - kérdé újra, ellentmondást nem tűrő hangon, s választ sem várva, benyitott az éttermek felé vezető folyosóra. De a küszöbön még egyszer megállt. - Igazítsa meg a nyaklánczomat, - mondá - úgy érzem, nem jól áll.

- Valóban, kissé félre csúszott, - felelte Miss Mary; s mialatt remegő kézzel helyre tette a vékony lánczon függő egyetlen, de óriás gyémántot, önkénytelen csodálattal nézett a leányra.

Mily szép ma! - gondolta, szinte babonás félelemmel. - Jaj annak, a kire kiveti hálóját.

Miss Mary ugyanis nagyon jól tudta, hogy ittletük egyedüli célja az, hogy a nagy hangon hirdetett milliók és e fejedelmi megjelenés segítségével egy férjet, egy lehetőleg igen nagynevű férjet fogjanak a szép Miss Elkánnak. Ezért vettek búcsút Californiától, a hol az öreg Elkán mérhetetlen vagyont szerzett az aranymezőkre kivándorlók felszerelésénél, - (állítólag nem egészen helyes úton, sőt ha a mende-mondáknak hitelt lehetne adni, még valami rémdráma elkövetése is nehezítette volt lelkiismeretét). De hagyjuk ezt, hiszen mikor leánya útra kelt, ő már egy év óta pihent márvány siremléke alatt. Ennek arany betűi pedig éppen jótekonyságát és polgári erényeit hirdették napnál ragyogóbban.

Tehát férjet akar magának vásárolni a szép milliomosnő, mint a hogy már annyian megcselekedtek honfitársnői közül. Ezért jöttek át télnek idején a háborgó óceánon. Ezért hordták el Párisból azokat az óriás ládákat, melyekben a ruhavarrás legdrágább műremekei vannak felhalmozva. Ezért kell Miss Marynak anyaszerepeket majmolnia, s végre, azért vannak itt, éppen Rómában, mert állítólag itt vár a legtöbb ősrégi hercegi címér megaranyozásra.

S a mint végig mentek a Grand Hôtel díszes előcsarnokán, hol az ebéd csengettyűjét váró sok nyelvű és nemzetiségű vendégek ültek és álldogáltak, - majdnem mindenki észrevette őket. És a miss Joe kevély lelkének végtelenül jól esett az általános feltűnés.

Kissé összevont szempillái alól gyors szemlét tartott a fényes estélyi öltözékekben pompázó társaságon.

Azokkal, a kik ott ülnek a sarok-pamlagon meg fogok ismerkedni! - határozta el önbizalommal és fürkésző tekintete éppen azon a csoporton nyugodott meg, a hol egy magyar bárónő, egy angol lord és a szép fiatal Subiaco herceg ült gondatlan csevegésbe merülve. Csodálatosképen, csakis ők nem vették észre jelenlétét, pedig éppen ő róla folyt a társalgás.

- Látták már az amerikai milliomosnőt? - kérdezte a magyar báróné.

- Melyiket? - hiszen telve van velök ez egész szálloda - felelt az öreg angol vállat vonva.

- Arról beszélek, a ki tegnap érkezett, tudja, - az a vöröshajú szépség.

- Aha? tudom már! Ma reggel találkoztam vele a folyosón. Úgy hiszem, egymás mellett lakunk, - legalább a ládái ott vannak felállítva az ajtóm megett, alig lehet tőlük mozogni!

- Az már igaz! nevetett a báróné, soha életemben nem láttam akkora szörnyetegeket. Vajjon mit tarthat bennök?

- Ki tudja! Hosszú évi vándorlásaim alatt már gyakran tapasztaltam, hogy egy-egy ilyen óriási ládában nem csupán a Worth és Paquain remekművei pihennek, hanem az illető hölgy egész, - hogy is mondjam? - egész előkelősége. Sokszor pótol egy ilyen koffer ösöket, ajánló levelet, erényt és szellemet.

- Ugyan?!

- Higyje el, asszonyom, higgye el! - nevetgélt az öreg lord beretvált állát simogatva. - És - tette hozzá tűnődve, - a tulajdonosának jövőjére nézve, talán nem egyszer lenne tanácsos, ha ládája helyett ő reá ragasztanák a figyelmeztető felírást, hogy: „Fragile”... éppen mint a hogy arra az üvegküldeményre írták, melyet tegnap kaptam Velenczéből.

- Reményilem izzé-porrá törve? - kérdé a kis báróné nevetve.

- Természetesen! - felelt az öreg szomoruan. - De nézze, éppen itt megy az ön által annyira csodált amerikai milliomosnő.

Subiaco, a ki eddig amateur-fényképek válogatásával volt elfoglalva, csak az utolsó szónál kezdett a társalgás iránt némileg érdeklődni; de tekintete még mindig szórakozott közönyt nyel követte a bárónő legyezőjének titkos irányát.

- Igazán nagyon szép teremtés! - mondta aztán több melegséggel, mert nemzetiségével járó szépérzéke egyszerre felkelté érdeklődését.

- Igen. Nagyon szép! - és - határozottan a párduczok fajtájához tartozik! - nevetett az öreg angol a leány nesztelen, hajlékony járásában gyönyörködve.

- Sokszor figyeltem meg rokonait, midőn a jungleben préda után lopózkodtak, - folytatta zavartalanul. - Biztosítom önöket, hogy ez a leány sincs más célért itten.

- Talán nem is lenne olyan nagy szerencsétlenség, ha az ember egy ilyen fejedelmi párducz karmai közé kerülne, - felelt Subiaco fél tréfásan, mialatt tekintetét a leány nyakán csüngő óriás gyémánton feledte.

- Már pedig, Isten ments mindennemű kártékony állattól! - gunyolódott az öreg. - És higgye el, fiatal barátom, többet ér egy kis házi czicza, - még ha karmol is néha, ezerszer többet, mint az ilyen „gyémánt-cabochon”-körmű vérengző.

- A mi a házi cziczát illeti, - szólt közbe a báróné, hogy a társalgást elterelje, - ma találkoztam egy leánynyal a „Trinità” lépcsőin, - de hiszen ön is láthatta herczeg! Nos, emlékszik? Egy fekete haju, csodásan fekete szemű, kis varróleány (olyas valaki lehet), jött reánk szembe, emlékszik? Oh be kedves volt! Milyen ügyes, finnyás, kényes kis cziczaugrásokkal kerülte ki az esőtócsákat s milyen édes hangon felelt, midőn azt kérdeztem tőle, hogy hol van a Via del Babuino. - Nagy a gyanum, hogy titkon kinevetett járatlanságomért; de a világért sem árulta el... pedig nem haragudtam volna reá, még ha szembe kaczag is. - Mondja, herczeg, emlékszik reá?

- Hogyne! - felelt Subiaco, ismét fényképeivel babrálva. - S ha olyan nagyon érdeklődik iránta, még a nevét is meg tudom önnek mondani...

- Igazán? Hát ismeri?

- Nem, - de hallottam, midőn anyja szólította.

- Fogadjunk, hogy Marittának vagy Antoninának hívják?

- Csalódik, mert a neve Carmela. De hallják kérem! szól a csengetyű!... És a fiatal herczeg sietve állt fel helyéről, pedig talán nem is az éhség vonzotta olyan nagyon, hanem azon örült, hogy a társalgás félbe szakadhat. Hiszen azt is megbánta már, hogy a kis leány nevét elárulta. De hogy állhatott volna ellent, mikor olyan nagyon, nagyon jól esett azt az édes kis nevet, mely egy hét óta szünös-szüntelen ott zümmög a szívében, végre hangosan is kimondani?!

II.

Ebéd után, egy ügyesen elejtett legyező segítségével a szép Miss Elkán csakugyan megismerkedett barátaikkal.

- Anyám nem jól érzi magát, - magyarázta egy szeretetteljes pillantással nézve a „lift” felé igyekvő idősb nő után. - Különb is teljesen süket szegény, ezért legyenek elnézéssel kérem, ha kerüli a társaságot! - magyarázta mély sóhajtással, de rövid szünet után legott nevetni, csevegni kezdett. Egy negyed óra múlva még az öreg angol is kénytelen volt bevallani, hogy mulatságos, kellemes hölgygyel ül szemben. A bárónő meg éppen el volt ragadtatva és már szinte-szinte parádézott új ösmerőseivel. Ugy-e, mondtam! - látszott arcza kifejezni, - mire azonban a lord alig észrevehetőleg vállat vont és közel hajolva hozzá: Ne feledje kérem, hogy a párducz nagyon kedves, mulatságos kis jószág a mig piczi, de várják meg csak, a mig megnő a karma!!... és szánakozva nézett Subiaco felé. De hiába, a fiatal ember mind jobban

és jobban kezdett a szép leánnyal foglalkozni. Nem mintha belészeretett volna, oh, attól még nagyon messze állt, de a művész, mely minden olaszban szunnyadoz, egyszerre feltámadt lelkében és őszintén gyönyörködött a Joe Tizián hajában, nyulánk természetében, piczi lábaiban, de különösen simulékony, elegáns mozdulataiban, éppen azokban, melyekért az öreg angol párduczhoz hasonlította s melyek mégis fő szépségét képezték.

És aztán valahogy, midőn a leány nyaklánczán azt az egy óriás gyémántot sziporkázní láta, önkénytelenül azokra a meseszép zománczos ékszerekre gondolt, melyek, a mióta csak a Benvenuto Cellini kezei közül kikerültek, mindig a Subiaco hercegek tulajdonait képezték, és képezik még ma is. Csakhogy most egy kis színes czédula és rajta egy szám tanuskodik e tulajdonjogról. Óh az az átkozott, örökké esedékes kis czédula! Hány könnyek és hány kétségbeesésnek volt már okozója! Milyen jó lenne attól örökre megmenekedni! Milyen nagy, nagy boldogság volna azokat a százezrekre becsült s még annál is sokkal többet érő - mert a műértők irigységét folyton ébren tartó - ékszereket újra látni, kivált ilyen királynői vállakon?

És Carmela? rezdült át a fiatal ember lelkén csendesen, édesen, mint a hogy rejtett fészekből fiókmadárnak hívogató csipogása hallszik...

De Antonio vállat vont. Hiszen nem ismerem! felelt önmagának... És nagyon elcsodálkozott azon, hogy ezzel az érveléssel nem némította el végképpen azt a kérdést.

Pedig dehogy némította el, oh, dehogy! Sőt ellenkezőleg! mert a mig azon az estén a Piazza di Venezia táján álló palotájához igyekezett, mintha léptei zaja nem csupán az alvó visszhangot keltették volna fel, de még sok mást is: mindazokat a gondolatokat, melyek egy nagyon szép, nagyon fiatal herczeg szenvedélyes lelkében zsonghatnak, bonghatnak és csicsereghetnek.

Mert azt mindnyájan tapasztaltuk, ugyebár, hogy minden gondolatnak megvan a maga saját-szerű jelentkezési módja. Az egyik zúgva, dongva érkezik és elűzhetlenül vissza-visszaszáll, mint egy kétségbeesett konok piaci légy. A másik pillangómódra, himes szárnyon, selyem-suhogással érkezik. Némelyek folyton jönnek-mennek, mint a szorgalmas hangyák, mindenik hoz egy-egy hasznos morzsát és gyarapítja vele a józan ész - idáig tücsök danától hangos, de nevetségesen üres - tárházát! Ismét mások virágillattól részeg, bandukoló méhekhez hasonlóak, de aztán vannak olyanok is, melyek csak úgy alattomosan csuszna, mászna, mint a csalántlalpu, égető nyomdoku, vonagló hernyók.

És ez mind igen bölcsen van így beosztva s a mi javunkra biztosan így is kell annak lennie. Azonban meg-megesik az is, hogy ezek a gondolatbogárkák összeütközésbe jutnak egymással. Teszem fel: a mikor például a hangya neki-neki baktat a gyanutlanul pihenő pillangónak és letörli himporát, le-leüt szárnyából. Vagy pedig a tücsökdalolást egy lelkiismeret küldte légy zsongása lármázza fel. Ilyenkor támad az a lelki állapot, a mit a bölcsök „nagy dilemmának” neveznek.

És ime, a szép fiatal Subiaco herczeg ezuttal éppen egy ilyen nagy dilemma előtt állott.

Carmela! Carmela! hordta, vitte szárnyán a napsugárfogó pillangó. „Csak nem fogsz egy kétes sikerű kalandért családi kincseidről lemondani?” aggódtak a hangyák. „De nagyon szép az a leány, lehet, hogy még beleszeretsz!” - biztatta a tücsök.

- Tudod, hogy Carmela szeret, meggyőződhetél róla, a hányszor csak találkozta vele, ugy-e, hogy elsápadt, ugy-e milyen megigézve tekintett reád... milyen boldogtalan lesz, ha többé nem láthat! - égették lelkébe a hernyók lassú ide-oda tapadó nyüzsgéssel.

És addig-addig kínozták tanácscsal, készítették reménységgel, míg a szép herczeg türelmét vesztve elhatározta, hogy bármi áron, de el fogja őket némitani. Mivel pedig az aranyok csengését vélte legjobb módszernek e zsongások ellen, tehát a felé a ház felé fordította lépteit, a melyről tudta, hogy jól elzárt falain belől reggelig perdül a roulette és garmadával áll a nye-

reség azok előtt, a kiknek kedvez a szerencse. Fájdalom, hajnal hasadtára meggyőződhetett arról, hogy neki éppen nem kedvezett: Sőt ellenkezőleg!

- Mi lesz ezután?! - kérdezte rémülettel, mialatt kábult fejjel és meg-megrezzenő kézzel becsengetett ősei hajlékába. Aztán, az öreg Beppo köszöntését szokása ellenére nem is viszonozva, vontatott léptekkel folytatta útját azokon a fejedelmi lépcsőkön, végnélküli folyosókon, óriási termeken le s fel, melyeket ősei, önmagukat, hatalmukat, vagyonukat egyaránt tulbecsülve építettek ilyen nagyra, ilyen pazar pompával... A képtárhoz érve, egy perczre megállott. „Az aranyrá változott kenyér nevetségesen szomorú meséje, új alakban!” suttogta fáradtan, mert nagyon jól tudta, hogy bár e képek mindegyike egy uradalmat ér, tulajdonosa azért mégis éhen halhat mellettök, hiszen eladásuk szigorúan tiltva van!

- Valamit mégis *kell* tenni! - határozta el, legújabb súlyos kártyaveszteségére gondolva.

És újra ott állt lelki szemei előtt a gyönyörű amerikai leány, keblén ragyogó gyémántjaival.

III.

- Tudja mi az ujság? - mondta néhány nap múlva az öreg lord a kis magyar bárónénak, a kihez azzal a hirtelen támadt barátsággal vonzódott, a minő gyakran megszállja még a legközönyösebbeket is egymás iránt, ha véletlenül pár hétig ugyanegy hôtél-fedél domborul felettök. A szívnek nincs sok köze ezekhez az érzelmekhez, s mégis, mennyi kedves emléket köszönhetünk nekik. Hány feledhetetlen benyomás van egy-egy ilyen uti ösmerős emlékével szorosan összeforrvá! Hány szivességben, gyöngéd figyelemben részesültünk általuk. S miután elváltunk, milyen jól esik tudni, hogy a világ négy tája nem idegen számunkra többé, mert mindeütt vannak kedvünket kereső, tárt karokkal váró jó barátaink, a kikkel az összekötő kapocs pedig, mindössze csak egy-egy szép táj, vagy együtt megcsodált remekmű emléke. Ezt a két embert sem fűzte egymáshoz szorosabb kötelék s mégis üresnek tetszett az az idő, a mit nem együtt töltöttek, igaz, hogy mindketten ugyanazzal az egyéni szabadságot tisztelő, - jó akaratból, érdeklődésből leszűrt - közönynyel szemlélték embertársaik cselekedeteit, mint a milyen-nel csakis azok nézhetnek, a kik tapasztalatokkal gazdagon, már félre álltak az élet forrongó sodrából.

- Tudja, mi az ujság? - ismételte az öreg úr nevetve - fogadok, hogy soha sem találná ki! - képzelje, a szép amerikai leány - olaszul tanul!

- Ah! Honnan tudja?

- Hallom! Mondtam, ugyebár, hogy egymás mellett van a szobánk... Nos, - nagyon jellemzőnek tartom, hogy az első szó, a mit megtanult, a mit minden változatban, - képzeletbeli felkiáltó és kérdőjelekkel, elhaló sóhajjal és parancsoló hangon megtanult, az, hogy: „Io voglio!” Io voglio!... akarom!... Szegény, szegény Subiaco.

- Ön igazán javíthatatlan! Nézze, ott jönnek együtt. Vallja be, hogy nagyon szép pár.

- Nagyon! - Nos, kedves Miss Elkán, - kérdé a lord kezét nyujtva az érkezőknek, - hogyan sikerült az első olasz lecke?

Miss Joe vörös hajának gyökeréig elpirult, - de legott örömmre fordult bosszusága, mert Subiaco boldog mosolylyal nézett rája.

- Igazán? Oh, Miss Joe, milyen kedves ez öntől! Szabad tudnom, ki tanítja?

- Egy nagyon szegény kis leány, a kit a hotel portása ajánlott. Igazán örülök, hogy néhány frankhoz juttattam az Istenadtát! - ezzel csak jó atyám tanácsát követem, aki mindig azt mondta: Tégy sok jót, - hogy gazdagságodat megbocsáthassák! - és mialatt ez aranymondást idézte, könnyes szemeit lesütve, drágaköves gyűrűit igazgatta fehér ujjain.

- Milyen szép elv - kiáltá a bárónő lelkesedve, - de mondja csak, kedves gyermekem, meg van ön elégedve nyelvmesterével?

- Óh nagyon! Kivált, mert meglehetősen beszél angolul is. De különben, azt a legendát suttogták róla cselédek, hogy tulajdonképpen egy elszegényedett kis grófné, szegényke természetesen ezt rendesen tagadja s megegyeztünk abban, hogy én csak Cinderellának fogom szólítani.

- Milyen érdekes! De vigyázzon! A Cinderellák veszedelmes kis jószágok! - nevetett az öreg angol.

- Ugyan miért?

- Mert abban a végtelen előnyben vannak más halandó asszonyok felett, hogy az ő piczi selyem czipőcskéikben lengén, kecsesen tova tánczolnak, még mielőtt azok a czipellők unalmas házi papucsokká változnának! Ellenben, valahogy, valami bűvölet folytán, mindig ott vesztik el ama kis czipellőket, a hol szép fiatal hercegek bolyongnak, - ...ezért ajánlom, hogy ne is mutassa meg Cinderellát Subiaconak - sugta, szokása szerint hamiskásan simogatva beretvált állát.

Miss Joe egy kevély tekintettel nézte magát a szemközti tükörben, aztán vállat vonva, de éppen olyan könnyed, enyeltő hangon felelte:

- Nem félek! - Majd felállt és Subiacóhoz intézve szavait. - Lenne olyan szíves megmondani, hogy jól hangsúlyozom-e azt az olasz dalt, melyet ma tanultam Cinderellától?

- Hogyan? Énekmesternő is a kicsike?

- Azt állítja, hogy Patti hangja van a torkában, - mondta Joe gunyosan, - de én még csak dudolni hallottam. - S ezzel a fiatal hercegtől követve a zongoraterembe vonult.

Mialatt pedig gyakorlott kézzel egy preludiumot rögtönzött dalához, szivszorongva figyelt a szép Antonio minden mozdulatára.

- Miért nem jön közelebb, tűnődött izgatottan, - s a keskeny zongoraszéken önkénytelenül úgy foglalt helyet, hogy Subiaco is mellé ülhessen. De a fiatal ember vagy nem vette észre e néma felszólítást, vagy nem akarta észrevenni és továbbra is csak ott maradt a kandalló párkányához támaszkodva.

Pedig a szép leány milyen nagyon, nagyon várta, hogy közelítsen. Ime, két hét óta szépsége, gazdagsága minden varázsát megpróbálta vele szemben, de hasztalanul!

Mert bár eleinte csak a hercegi név vonzotta hiuságát, aztán meg versenyezni vágyott azokkal a honfitársnőivel, a kik előtte és vele hasonló célért jöttek át: „a nagy vizen”: de észrevétlen, saját magát fogta meg e veszedelmes játéknál. És míg a herceg teljesen kiszámíthatatlan maradt viselkedésében, - ma alig udvarias, holnap már-már vallomásig lángoló, - addig szegény Joe félig vad lelkének egész fékezhetetlen szenvedélyével szerette meg Subiacot. Ma is csak azért vonta el a társaságtól, mert remélte, hogy végre-végre megkérdi tőle azt, a mire olyan boldogan mondta volna az igent, de Antonio ma este talán még a szokottnál is tartózkodóbb maradt.

III.

S a szép Joe életében először állott egy olyan akadály előtt, a mit - úgy látszott, - milliói sem birnak leküzdeni. De életében először érezte azt is, hogy ha egyedül a gazdagság miatt győzne - még sokkal, de sokkal szerencsétlenebb lenne, mint most. Ilyen gondolatoktól gyötörve, másnap reggel sápadtan, beesett arczczal fogadta nyelvmesternőjét.

- Fogadni mernék, hogy egész éjszaka virrasztott, - igaz?... Mulatságban volt? - faggatta a kis leány azzal a behizelgő olasz közvetlenséggel, mely ott minden társadalmi korlátot lerombol, ha a szív szavának utat akar nyitni. A kis olasz leány pedig igazán megszerette tanítványát, nem mintha Joe nagyon jó lett volna hozzá, de „mert olyan szép” - magyarázta otthon, s ezt az okot mindenki nagyon természetesnek találta.

- Kissé fáj a fejem, - válaszolt Joe kitérőleg. De hangjában volt valami bágyadt, panaszos, a mi mélyen megrendítette mesterét, olyan más is volt az, mint az a rideg, kevély sottogás, a mihez eddig szokva volt.

- De hiszen ön sirt is! - kiáltá a leány nekibátorodva. - Vallja be, hogy igaz! Oh ne... ne vonja össze szemöldökét, - könyörgött, - jól tudom én, hogy mikor egy ilyen gyönyörű teremtés, mint ön, főfájásról panaszodik, akkor a szívének volna orvosságra szüksége, - ha volna!... tette hozzá mély sóhajtással.

Joe boszankodva is, nevetve is, hallgatta e madár csevegését, de az utolsó szónál figyelni kezdett.

- „Ha volna”, mondja ön, kis Cinderella, ha volna... de úgy-e nincs? Ugy-e végig kell szenvedni a pokol minden szenvedését? Ugy-e, tudja ön is, hogy mi az, vizsontszierelem nélkül szeretni?

- Ha tudom-e! oh Benedetta! ki ne tudná?! És én még azt sem remélhetem, hogy valaha csak szólhassak is hozzá, annyira messze... messze... áll felettem... Ezért mindig csak arra kérem a Madonnát, hogy néha-néha láthassam, hogy egyszer-másszor utamba vezesse...

- És a Madonna mindig meghallgatja imáját?

- Ha jól imádkozom, mindig... - felelt az olasz leány meggyőződéssel. Tegnap is meghallgatott! De, tapasztalatból mondhatom, hogy legjobban annak örül, ha a Scala Santán kérem.

- Scala Santa? mi az? - érdeklődött Miss Elkán, mialatt önkénytelenül a Baedeker után nyult.

- Ön nem ismeri a Scala Santát? Azt a szent lépcsőt, melyet csak térden csuszva szabad megjárni? - kérde a leányka tágra nyílt szemekkel. - Ön nem ismeri? De hiszen hogy akarja hát, hogy kívánsága teljesedjék, ha sohasem imádkozott *ott* érette?...

- Bohóság!... De ha azt mondanám, hogy vezessen oda, megtenné?

- Ezer örömmel!... Mikor?

- Rögtön! - kiáltott Joe helyéről felugorva. És pár perczczel később már mind a ketten a Miss Elkán magánfogatóban ültek és minden utcafordulónál újra és újra nógatták a kocsist, hogy gyorsabban hajtson.

- Hát már sohasem érünk oda! - türelmetlenkedett Joe, mialatt gondolatban imáját fogalmazta.

- Oh, ha meghallgatna! - sottogta most már babonás bizalommal, s keze egy aranyokkal telt erszényt szorongatott. - Ha meghallgatna! De mit is kérjek tőle? Az Antonio szerelmét? vagy *csak* azt, hogy a Subiaco herczeg felesége legyen?...

- Megérkeztünk, - mondta a kis olasz leány, gyöngéden érintve a Joe karját.

- Ez az? - kérde Miss Elkán némileg csalódottan, egy egyszerű, középnyagyságu templomra mutatva.

- Jöjjön! - sugta kísérője parancsolólag s a befüggönyözött ajtóhoz lépett.

És egyszerre meglepő, sajátyszerű látvány tárult eléjük, mert ime, nem egy templom boltíves szentélyében találták magukat, hanem egy minden ékességet nélkülöző előcsarnokban, a melyből az egyik hosszfalat egészen betöltve, öt széles, egymástól kőfallal elválasztott lépcsőzet vezet a magasba.

Joe érdeklődve nézett körül.

- Látta, - sietett a kis olasz leány magyarázatával, - ezek azok a lépcsők, itt középén, a többi nem lényeges, de ezek itt, velünk szemben, látja? Nos, ezeket hozta haza Helena császárné Jeruzsálemből. Ez az a csodatevő, reményt adó, boldogságot biztosító, örökre megszentelt hely, - folytatta átszellemülve, - a melyet a Megváltó véres lába érintett... - s ezzel, nem törődve többé az amerikai leánynyal, önfeledt áhitattal borult le a középső feljárt első fokára.

Joe elhatározta, hogy mindenben utánozni fogja őt, s ezért ő is melléje térdelt.

És megkezdték lassu, fáradságos zarándoklásukat. Előttük, fent a magasban, látszólag óriás messzeségben ragyogott, biztatott az „ex voto”-val megrakott oltár.

S mialatt Joe rózsafüzérét előkeresve, széjjelnézett körülötte, felette mindenütt, mindenütt hívó csoportokat látott buzgó imába merülve térdepelni. Néha-néha megmozdult egy-egy közülök, hogy egy-egy fokkal feljebb kuszszék s ilyenkor homlokukkal, szájukkal érintették a hideg kőlapokat. Közvetlen mellette pedig egy mély gyászba öltözött, bánattól összegörnyedt fiatal asszony térdelt.

Milyen boldogan tekint fel a szentségre, kisírt szemei daczára is! - gondolta az amerikai leány, szinte irigykedve és igyekezett ő is imájába elmerülni.

- Madonna, - suttogta minden lépcső foknál nagyobb áhitattal, több ihlettséggel. - Add őt nekem! Világosítsd meg elmémet, hogy kitaláljam: hogyan férközhetek a szívéhez, hogyan birhassam vallomásra, hogyan lehessen az enyém! Madonna! Gyertyákat gyújtatok oltárodra - könyörgött ismét feljebb kuszva - akkora gyertyákat, a milyen még sohasem égett színed előtt! Oh, Madonna, ha imámat meghallgatod, száz oltárodnál száz gyertyát fogok égettetni, csak add őt nekem!... - fohászkodott újabb fokra vánszorogva s rá se ügyelt, midőn a hívők térdeitől évszázadok óta elkoptatott kövek, ruhájának drága csipkéit tépték, szakították.

- Madonna! - suttogta mellette a szép olasz leány is. - Te, egyedül Te tudod, hogy imádom őt! ezért óh, szűz anyám, nagy az én kérésem Tehozzád! Engedd meg Madonna, óh, engedd meg, - rimámkodott ő is az amerikai leánynyal egyszerre, egy felsőbb lépcsőt érintve ajkával, - engedd meg, hogy valahogy, valamiképen hasznára lehessenek... - Tudom, - folytatta növekvő rajongással, - tudom hogy sohasem lehet az enyém, hogy is lehetne, mikor ő olyan nagy úr, s én oly igénytelen, egyszerű kis porszem vagyok a Mindenségben. De mégis! ha Te akarod, Madonna, - mégis lehet arra idő és alkalom, hogy én örököljem boldogsága felett... Ugy-e megteszed? - suttogta gyermeki bizalommal. S ha meghallgattad kérésemet, ígérem, hogy egy évig mindennap friss virágot hozok oltárodra... Madonna, ha még ma meglátom őt, úgy tudni fogom, hogy teljesíted kérésemet!...

S rózsafüzérét halk susogással pergetve, folytatta útját, a már közel látszó oltár felé.

Joe azonban úgy érezte, hogy azt a hátralevő néhány lépcsőt sohasem bírja már elérni, annyira sajgott a térde a folytonos kuszástól, annyira fájt a dereka a folytonos hajlongástól; de egy pillantást vetett a kis olasz leány reménységtől, bizalomtól sugárzó arczára s új erőt merített annak odaadó hitében.

És végre, végre, az utolsó lépcső is el volt érve, az utolsó imát is elrebegették, s miután homlokuk még egyszer ráborult az oltár zsámolyára, csendesen, zajtalanul álltak fel onnan.

- Majd megleli az, a kit illet, - mondta Joe közömbösen, az aranyakkal teli erszényt az oltárra dobva. Aztán karját a kis olasz leány karjába fűzve az emeleti folyosó felé igyekezett.

Pár lépést szóltanul haladtak egymás mellett, mert mind a ketten azon tűnődtek, hogy vajjon meghallgatta-e kérésüket a Madonna, midőn egyszerre a Joe karja idegesen megremegett a leány karján.

- Mi baja? - kérde az meglepetve, de aztán ő is, éppen mint társnője, mintegy megbüvölve nézett egy feléjük közeledő magas, barna, feltűnően szép fiatal emberre és egyszerre mint egy varázsütésre: Antonio! suttozták mind a ketten, az egyik győzelemittas elbizakodottsággal, a másik hitetlenül s mégis olyan boldogan, mintha az ég nyílt volna meg előtte.

- Carmela! - jött reá a felelet messziről halkán, édes suttozással. - Carmela!...

Vagy ez nem volt igaz? s csak a tulizgatott képzelet hitette el velök? Hiszen az az úr, a ki ott közeledett, csupán a szép amerikai leányt látszott észrevenni.

- Ön itt? - kérdezte könnyedén, mialatt udvariassággal igazította meg a milliomosnő félre-csuszott boáját...

- Nagyon meg voltam lepve, - magyarázta - midőn fogatát a Scala Santa előtt felismertem s megvallom, a kíváncsiság hozott ide.

- Térden? - kérdezte Joe s rámosolygott a szép fiatal herczegre.

- Nincsenek bűneim!... - felelt az vállat vonva.

- Ohó!... Se vágyai? - évődött Joe, de a kis olasz leányt folyton kísérve éles, szúrós tekintetével.

- Vágyaim? Óh, az sok van! Oly sok, hogy el se tudnám számlálni, még a Madonnának sem!... - nevetett a herczeg. - S minden reményem az, hogy ő ugysis számon tartja őket s teljesíteni fogja... - felelt Subiaco enyelegve és Carmela úgy érezte, hogy amaz imádott szempárnak egy futó pillantása újra bevilágít az ő szívébe, csupa madárdalt, csupa napsugarat támasztva fel ottan.

- Madonna, köszönöm! - gondolta boldogan, a Joe gyűlöletet lövelő tekintetét számba se véve, s e naptól kezdve meg volt arról győződve, hogy a Subiaco életében ő neki egy igen, igen nagy, áldásos szerep jutott.

És Joe...

Ha az öreg angol jelen lett volna, a midőn arczán mosolylyal, ajkán hízkelkedő, édes szavakkal üdvözölte a herczeget, és segítette maga mellé a kocsijába a kis hamupipőkét, biztosan ismét a párduczról tett volna egy pár megjegyzést. Mert valóban, volt valami a leány egész viselkedésében, a mi annak a vérengzőnek minden kegyetlenségére, de egyuttal minden elővigyázatára is emlékeztetett.

Mert mielőtt még kocsija a Laterántól a Grand Hôtelig érhetett volna, máris óriás változáson ment át, illetőleg valódi énje ismét felülkerekedett, a szerelmes leány ideig-óráig tartó odaadásán.

- Ez hát az ok! - gondolta, titkon Carmelát szemlélve s összeszorította fogait, hogy ura maradjon indulatának. - Ezért nem kellek én?! Ezért a koldus leányért?... De jól van az így is!... Ha nem kellek magamért, most már bosszúból is kényszeríteni fogom a kevély urat... és egyszerüen megveszem őt magamnak!

De mindez elhatározásoknak nyoma sem látszott rajta, midőn üdén, virulón, csupa mulatságos megfigyelésekkel telve jelent meg az estebédnél.

- Tudja, hogy Subiaco ma nem töltheti velünk az estét? - mondta a báróné kedvetlenül, - állítólag a testvére érkezett meg Szicziából.

- Mit szólna hozzá, - tréfálkozott az öreg angol, a kinek nagy öröme telt a Joe bosszantásában, - mit szólna, ha kisülne, hogy azt a testvérét, mondjuk: Cinderellának hívnák?

Joe láthatólag elsápadt s ezért a báróné egy szemrehányó pillantást vetve a lordra, el akarta terelni a társalgást.

- Nem is mondtam meg önöknek, - kezdte erőltetett fontoskodással - hogy a mai napon milyen szomorú levelet kaptam. Csak képzeljék, egy nagyon közel álló jó barátom odahaza Magyarországon, máról holnapra tönkrement.

- Ah! ne mondja! - szólt a lord udvariasságból.

- Igen! - folytatta a báróné, most már belemélyedve elbeszélésébe, - s tudja miért? Mert egy haragosa egyszerűen minden váltóját összevásárolta hitelezőitől, aztán minden oldalról egyszerre, az uzsorásoknál is kegyetlenebb hatat zúdított a szerencsétlen ember nyakába, tudniillik, ügyvédek és végrehajtókat...

Joe, a ki egy idő óta látszólag egyedül avval foglalkozott, hogy kenyérgalacsinból kis egereket formáljon, most önkénytelenül egy macskafejet kezdett kigyúzni.

- Önarckép? évődött a lord, mire Joe bosszusan sietett a kezében tartott kis remekművet morzsákra törni.

- Megbocsássanak - mondta aztán mihelyt felálltak az ebédől, - anyámhoz megyek. Igazán szégyenlem, hogy az egész idő alatt nem tudtam önöknek bemutatni, de folyton betegeskedik s ezért kerüli a társaságot.

A valódi ok azonban az volt, hogy a ravasz szép leány nem bizott a Miss Mary ügyességében s mivel a báróné ajánkozott, hogy esténként gardirozza, lehetőleg távol tartotta állítólagos anyját az emberektől.

De most igazán hozzá sietett és nem törődve azzal, hogy a szegény társalkodónő erős főfájása miatt már rég lefeküdt, kopogás nélkül nyitott be szobájába.

- Miss Mary! - rendelkezett, a villanylámpát újra felcsavarva - holnap ön a Subiaco-palotába fog menni!

- A herczeghez?

- Ilyen butaságot csak ön kérdezhet! Tehát nem; hanem a portáshoz és tőle bármi áron, - jegyezze meg jól, - bármily áron meg fogja tudni a herczeg főhitelezőjének a nevét, aztán azt az embert rögtön felkeresi és ide hívja hozzám.

- Hogy lelem meg?

- Mit tudom én? Csak talán akad még a mai Rómában is sbirr vagy bravo, ha ma titkos ügynöknek hívják is?

- De miss Elkán!...

- Édes Mary, úgy tudom, ön nagyon szívesen menne már haza San Franciskoba, kellő végkielégítéssel, gazdagon, nemde?... nos? ez a kis reggeli séta, ha sikerül, egyenesen oda vezetheti önt.

- Oh, miss Elkán!

- Sohase hálálkodjék! Mondtam már százszor is, hogy sohasem leszek boldogabb, mint midőn önért a messze hazában elhunyt és keservesen megsiratott édes anyáért gyászt ölthetek, de természetesen ezt csak akkor tehetem, midőn már nem lesz önre szükségem!... érti?

- Értem, tehát holnap. Igen Joe, reggel jókor el fogok menni, hogy még délelőtt itt lehessen az az uzsorás, a kit ön látni óhajt - és miss Mary olyan erélyes elhatározással mondta ezt s annyi örömmel hangjában, hogy Joe alig ismert reá.

Mialatt pedig miss Elkán és társalkodónője e párbeszédet folytatták, Subiaco boldog álmodozásban töltötte idejét.

- Carmela, édes, édes szép kis Carmelám! - gondolta szivrepesve. - Milyen boldogság lenne téged karjaimba ölelni. Milyen szép is vagy te, milyen százsorta szebb, mint az az amerikai leány, a kihez nem voltam képes ma elmenni, miután téged ma újra láttalak... Vajjon lehetséges-e, hogy Carmelának igazi neve Santangelo grófnő?... - tündökölt. - Valószínű, - határozta el... És akkor... De nem merte álmát végig álmodni, mert a megvalósításával elkerülhetlenül együtt járó szegénység leküzdhetetlen irtózáttal töltötte el. S ha a leánykával való találkozást követő első órákban már így remegett e csunya vendégtől, mennyire elirtózkodott tőle másnap, mikor délutáni sétájáról haza érve, házat gyanus külsejű, izgatott beszédű idegen emberektől megszállva találta.

Alig lépett be kapuján, az öreg Beppo már is sirva futott eléje.

- Óh, Eccellenza! - kiáltá. - Semmi, semmi sem a mienk többé! Ha nem segítsz, még az utolsó párnát is elviszik alólunk... Nézd, ezt is zár alá helyezték - sopánkodott arra a szobára mutatva, melyben a herceg elődei, élve a római nagy családok előjogával, a díszes trónust emelték volt a vendégül érkező papának.

Subiaco fejét a falhoz támasztva, kábultan, értetlenül bámult a mindenütt nyilvánuló felfordulásra.

- És most mi lesz? - kérde maga elé bámulva.

- Milyen szerencse, hogy ezek a vérszopók csak délután jöttek! - fecsegett az öreg Beppo, ideoda tipegve s minden megbélyegezett tárgyat érintve kezével, mint a hogy az anya szokta gyermekének sértett tagjait simogatni. - Milyen szerencse! Csak képzelje Eccellenza, milyen szégyen lett volna, ha az az uri dáma megsejtette volna ezt a végítéletet...

- Micsoda uri dáma? - kérde Antonio, csak hogy mondjon valamit.

- Az, a ki ma reggel a képtárt végig nézte, úgy hiszem, amerikai volt, legalább borravalójából gyanítom - dörmögte az öreg meglelégedéssel.

Amerikai? csengett a Subiaco fülébe s egyszerre ezer ellentétes gondolat kezdett agyában kavarni. Igen, nincs más menekvés! határozta el, fejét kezébe temetve, meg kell lenni, s ezzel felrohant szobájába és hosszasan, gondosabban, mint máskor, estéli öltözetet öltött magára.

- Miss Elkán? - kérde a portástól - a Grand Hôtelbe érve.

- Úgy tudom, nem fogad - válaszolt az, valami irások között kutatva.

Subiaco bosszusan harapott ajkába, de aztán elhatározta, hogy a társalgóban fog a leányra várni.

- Jöjjön, jöjjön, édes herceg! - integetett feléje a bárónő, a mint az előcsarnokba lépett.

- Jöjjön és gyónjon! - tette hozzá a lord.

- Gyónjak? Mit, kérem? - kérde Subiaco zavarral, mert úgy képzelte, hogy mindenki tudja már rettenetes helyzetét.

De az öreg úr nevetni kezdett.

- Ugy-e, ugy-e! rossz a lelkiösmerete! Nemde megmondtam - fordult a bárónéhoz - csakis Subiaco adhat magyarázatot a szép leány hirtelen elutazásáról.

- Szabad tudnom, hogy miről van szó? - kérdezte a fiatal ember helyet foglalva.

- Arról, édes barátom, a mit ön különben biztosan hamarabb tudott nálunknál, hogy a szép miss Elkán elutazik.

Subiaco palástolatlan megütődéssel nézett a beszélőre.

- El-u-ta-zik? - sugta vontatottan. - De mikor? hová? - kiáltá felugorva s úgy tetszett neki, hogy hitelezőinek lépteit, undok veszekedését hallja feléje közeledni.

- Mikor? Úgy hiszem, hogy holnap reggel, de hogy hová, - „chi lo sà!” - mint a hogy itt mondják!

- De csak lejön még ma este? - kérde akadozva.

- Fájdalom, nem hiszem, legalább úgy hallottam, hogy ebédjüket szobáikba rendelte.

Ah?!... és Antonio pár, többé-kevésbé elfogadható kifogást rebegve, nemsokára elbucszúzott ismerőseitől és elsietett a szállodából.

- Nem is képzeltem, hogy ennyire belészeretett abba a szép vérengzőbe! - dünnyögte az öreg angol elégedetlenül, aztán folytatta az imént félbehagyott ujságolvasását.

Subiaco lüktető homlokkal, félőrülten ért az utcára.

- Elmegy! - mormolt. - Ilyen hirtelen és épen most!... Most hát mindennek vége, jöjjön, a minek jönni kell, a mit nagyapám megindított, az a lavina csak hadd szakadjon a nyakamba, ha idejekorán nem birtam elhárítani, pedig tehettem volna!... De mért ne tehetném még most is? - villámlott át agyán kísértésszerűleg. - És Carmela? - kérdezte egy hang lelke mélyén, de ő nem akart, nem hallgathatott reá.

S mikor reggel a szép miss Elkán a Párisba induló vonathoz érkezett, már ott várt reá valaki az indóháznál, valaki, a kinek ottlétét egész biztosra vette s a kit mégis olyan meglepett mosolylyal üdvözölt, mintha nem is merte volna álmodni e végtelen nagy boldogságot. S mikor a vonat tüsszögve, zakatolva kirobogott a pályaudvarból, vajjon kettőjük közül ki vette észre azt a feketeruhás kis leányt ott a kijárat mellett, a ki könnytelen, sóvár, pihenésre vágyó szemekkel bámult ama síma, fényes, hívogató sinpárra, a melyen éppen egy hatalmas gőz-szörnyeteg közelített céltudatos, nehézkes lassusággal.

II. Nótás Miczi.

I.

- Hogy jártam most! - beszélte férjének Csepel Mártonné félig nevetve, félig bosszankodva. - Csak képzeld! a mint belépek a kapun, szembe jön reám egy elegáns dáma. Fekete tollas kalap a fején. Csak úgy huzza maga után a rózsaszín selyemruhát. „A méltóságos asszony” - mondom magamban, - és mivel közel az új esztendő; hátha szól egy jó szót az urának az érdekünkben, gondolom, ezért jó lesz neki köszönni! és - előre bocsátom, hogy már sötétes volt a lépcsőházban, - elég az hozzá, minden további vizsgálódás nélkül úgy tettem, a hogy gondoltam és szépen oda köszönök neki: „Jó estét kívánok!” Hát lelke! (milyen szerencse, hogy senki sem volt közelünkben), a mint visszaköszön, hogy „Jó estét Csepelné nagysága!” akkor ömerem fel. De ilyet! gondold csak, nem a méltóságos asszony volt az, hanem a harmadik emeleti piktornak a jó barátnéja, (hogy tisztességes asszonynak még a nevét se kellene említeni!)... - tette hozzá kezét szégyenkezve emelve szájához.

De férje csak vállat vont.

- Ugyan kérlek! - felelt a nagyon beteg emberek közönyével, nem esett le az arany gyűrűd fogadom, a miért egyszer a nótás Miczinek is köszöntél.

- Nem, - hagyta rá az asszony szárazon. - De azért mégis sokért nem adnám, ha a helyett, hogy elnézésből megtiszteltem, jól végig néztem volna rajta, úgy, a hogy az olyan fajta megérdemli.

Csepel szomorú mosolylyal intett a kezével. Milyen mellékesnek kezdte már találni, hogy ki tiszteletreméltó, ki nem, ő, a ki immár oda jutott, a hová tisztelt és nem tisztelt egyaránt el fog jutni: a közös nagy pihenést megelőző közös nagy szenvedéshez.

A földi érdekek, harczok kezdtek eltompulni agyonfáradt agyában, csak egy maradt még meg teljes kegyetlenségében, az, hogy: mi lesz családjával, ha ő kidől az igából. Főként, ki gondoskodik a kicsiről? A kis Elzusról? Csepelnek a szemei könnybe borulnak erre a gondolatra.

- Csak a nyugdíj kérdése lenne rendezve! - sóhajtja fejét, lesoványodott kezére hajtva, de a mint ekképen elrejtett tekintetével lopvást a feleségére néz, egy újabb rémület markol a szívébe. Hátha az asszony se bírja sokáig? Hiszen egy hónap óta szemlátomást vész, pusztul, máris csak árnyéka saját magának.

- Voltál a doktornál, édes? - kérdezte tehát aggódva és bár a felesége türelmetlenül bólint rá igent, ő egy cseppet sincs megnyugodva: mert ki tudja igazat szól-e? Olyan drága az az orvosi kezelés, azért nem lehetetlen, hogy a felesége is csak úgy tesz, mint ő, t. i. kölcsönösen ámtíjják egymást és önmagukat. Nagy komolyan megbeszélik, megvitatják az orvos tanácsait, és titokban elteszik a gyógyításhoz szükséges pénzt a nélkülözhetetlenre. Ilyen pedig sok van. Első sorban is minden, a mi a kis Elza jólétét fokozza. Legyen az piros cipő vagy bábu, „cziczu-bunda” vagy puha fehér gamásli, Csepel Mártonéknál némán betartott törvény, hogy annak meg kell lenni.

És ha egymással szemben néha le is merik tagadni e napnál világosabb tényeket, a kis Elza annál nyugodtabban veszi őket tudomásul és a szerint viselkedik. Nincs is más neve a házban, mint a „vásott gyerek”, de Csepelék ezt már igazán nem is sejtik. Az ő szemökben a világ teremtése óta még soha, soha se volt olyan tökéletes kis jószág ezen a földön, mint az ő négy esztendő kis zsarnokuk.

- Hol is van az a gyerek? - szakítja meg most is a csendet a nehéz gondokkal tépelődő beteg ember és aggódva néz a kijárat felé. De a felesége mosolyogva nyugtatja meg:

- Elvitte Juszti a cukrászdába - felelé, mialatt a tüzet kezdi élesztgetni. - Mire megjönnek, olyan jó meleg lesz itt, mint a bányában, - dicsekedik, - milyen kár, hogy oly ritkán jó Pestre a sógorasszony, - folytatja aztán a beszélgetést inkább saját magával. Hátha megszeretné Elzust. Olyan gazdag!... Aztán, nincs gyermeke... És már, hogy is ne szeretné meg. Ugy-e apjuk?

- Hja! - sóhajt Csepel feleletképen. Ő már nem bizik az érzelmekben. Becsületes, önzetlen, rokonszerető embernek ösmerte magát egész életében, mégis, nem igen tapasztalta, hogy most, nagy megpróbáltatása idején csak egy is eljött volna a számos jólétben élő rokon közül megkérdezni: módjában volna-e a gondok terhét ezekről a már összeroskadó vállakról leemelni. Nem. Egy se. De mégis, Juszti, a gazdag testvér, a kit tíz év óta nem láttak, mert ott él messze Dombóvárott, egy kitűnően jövedelmező fűszerüzlet fényes bádogszelenczéi, ragyogó uborkásüvegei között. De ime ma reggel, váratlanul mégis beállított. Lehet, hogy neszét vette fivére lassú haldoklásának, lehet azonban, hogy csupán üzleti szempontok vonták a fővárosba, legvalószínűbb pedig az, hogy mindkét dolognak része volt elhatározásában.

Elég az hozzá, hogy most itt van, és hogy jelenléte olyas „muszáj-templom” hangulatot keltett a szegényes, de barátságos kis hivatalnok-otthonban, a minőt a gyermek érez, ha vörösbetűs napon hideg, szürke, esős reggelre ébred. Mert a fűszeresné határozottan azon lények közé tartozott, a kikről hajlandók volnánk elhinni, hogy későbbi tökélyek és fennen hirdetett polgári erények előjárójában már születésének első hat hónapjában, mindennap főtt keményítőbe mártogatták, szappanosvíz helyett. És ebből önként kiviláglik, hogy Pöczök Boldizsárné is készebb volt a bölcs tanácscsal, mint a segítséggel.

Ezért igen természetes, hogy szegény Csepel Márton szinte megkönnyebbült, mikor végre öt órai leplezett gáncsolás, de parancsolólag kijelentett javaslatok után, testvére késznek nyilatkozott a kis Elzát „megsétáltatni”.

Hanem most már mégis alig várja hazajöttét, mert a kis leány csacsogása nélkül olyan rettentő csendesség van az egész házban.

- Nézd meg lelkem, nem jönnek-e? - nógatja feleségét és az, dehogy mondatja magának kétszer! Inkább úgy a mint van, kis házi lebernyében, szalad a fagyos nyitott folyosón végig, a bérpalota másik végében tátongó léghuzatos lépcsőházig. Itt aztán vár, vár sokáig. Észre se veszi, hogy papucs van a lábán s a feje fedetlen. Igen, mert Elza!... Az ő kis Elzusuk még soha se volt ilyen sokáig távol a mamától.

És a mint ott áll, rémesen elszáradt mellét a korlát fölé támasztva, egyszer csak ismét megpillantja a nótás Miczi gömbölyded, kíváncsú alakját, a mint tánczlépésben ugrál le a lépcsőn. Csepelné igyekszik elfordítani a fejét, nehogy „az a jószág” újra felismerje, de hiába fordítja, mert egy kaczagó, meleg hang mégis csak feléje kiáltja, hogy: Nini, másodszor találkozzunk! pedig ugy-e nem vagyunk egymásnak adósok, ugy-e nem?... Csepelnének torkán fojtja a szót a felháborodás. És mire megszólalhatna, az a kis szélverte teremtség már régen eltűnt a sötét kapualjában. Csepelné tehát megelégszik azzal, hogy összeszorított fogai között a nagyon becsületes asszonyok meggyőződésével mormolja:

- Milyen orczátlan az ilyen népség! - de a következő perczben már teljesen feledi a tolakodót, mert ime ott messze a földszint karos lámpásánál piros kis köpenyében, mint egy aranyos, kedves Kati-bogár, feltűnik az Elzus imádott kis alakja, mi több, most már nevetése is felcsendül, de utána nyomban - lehet-e azt hinni? - egy idősebb nőnek a szigorú dorgáló hangja.

- Ti vagytok, Juszti! - kérdé Csepelné bár, egész biztosan tudja a feleletet, csak az olyan hihetetlen előtte, hogy Elzát szidják!...

Lehetséges az? Hogy meri azt valaki megtenni, mikor olyasmi még nekik, a szülőknek se jutott volna sohasem eszükbe?

- Na lelkem! - mondja azonban az a szikár, szigorú asszonyság, a ki rettenetes komoly képpel fogadja sógornéja üdvözlését, - mondhatom, hogy nehéz dolog ezzel a gyerekekkel elbánni! - S mint a ki boldog, hogy egy feleslegesen czevelt terhet lerakhat, Juszti asszony is siet a kis leány könyörtelenül fogva tartott kezét az anya folyton száraz, lángoló tenyerébe áttenni.

Csepelné szó nélkül kapja ölébe kedvenczét és azt sem kérdve, hogy mivel vádolják, csókolja, gügyögteti egész a lakásáig, ott pedig a férje kapja ki karjából, s most már ő öleli, beczezi, mintha hónapok óta nem látta volna.

Juszti asszony rosszkedvűen kullog utánuk. Majd beledobva magát a piros ripsz karosszékbe, onnan nézi azt a „nevetséges nyalást-falást” - a hogy ő nevezi, - aztán, mikor látja, hogy suhogó selyem ruhája daczára még mindig nem ő a főszemély a házban, kezdi a dolgot személyes sértésnek venni.

Azonban, különös! mintha Elza se venné másképen! Lám egyszerre minden igaz ok nélkül elkezd sirni, kapálózni és hangos sivítással tiltakozni a csókszapor ellen.

- Nem kell! nem kell! nem kell! - erősíti igen erélyesen, fejét minden szónál hol jobbra, hol balra fordítva. - Elza éhes, Elza enni akar! - jelenti ki aztán, apró öklével az apja ziháló mellét verdesve.

Csepelék mindezt igen természetesnek találják, miért is anyus siet a kis zsarnok vacsoráját előteremteni.

- Hogy lehet így elkényeztetni egy porontyot? - tör ki a füszeresné őszinte álmélkodással. Neki ugyan nincsenek gyermekei, de azért meg van győződve, hogy szisszenni se merne egy se engedelem nélkül. És otthon, a bolti inasok, esküvel fogadják, hogy igazat beszél. Tulajdonképen nem is lehet érteni a mennyei hatalom eljárását, a ki ilyen tökéletes javító-intézeti igazgatókat küld a világra, aztán mégis foglalkozás nélkül hagyja őket!...

A kis Elza azonban, mintha megérezte volna néniében a született ellenséget, semmi kérésre, rábeszélésre se mutatott arra hajlandóságot, hogy kezét csókoljon, de még jó éjszakát se akart neki köszönni, semmi kincsért.

- Nem szeretem, nem szeretem! Csunya néni, rossz! - kiáltott és hogy szavának még több nyomatékot adjon, egyszerre csak, valószínűleg mert anyja ölében teljes biztonságban érezte magát, - a gazdag özvegy felé hajolt és oh szörnyűség! tövig kinyújtotta reá piros, hegyes nyelvét, sőt még torka legmélyéből azt is nyögte, hogy:

- Öhhhh!... a mivel nyilván utálatának mértékét igyekezett kifejezni.

- Jézusom! - pattant fel a füszeresné dühösen. - Na már csak azt mondom, hogy nem kellene nekem ez a gyermek, még ha utánam hajigálnák se!...

Ezzel vette esernyőjét, kalucsniját és semmi rábeszélésre se hallgatva, eltávozott.

Csepelék megszeppenve pillantottak egymásra:

- Elment - suttozta a férj.

- Nagyon haragszik, - bólított rá az asszony.

- Hát bizony baj, hogy nem szeretette meg Elzát, - mormogta Csepel. - Mert... ki tudja...

- Mit? - szisszent fel az asszony, a most már nagyon álmos, szótlan gyermeket kis ágyába fektetve.

- Semmi, semmi, - nyugtatta meg Csepel. - De... de tudod, hogy egy kis igaza talán mégis van Jusztinak. Elzát nagyon is elkényeztetjük.

- Nekünk elég jó így is, - felelt az anya daczos göggel, mert valahogy ösztöne azt sugallta, hogy a gyermek elvitázhatatlan rakoncátlansága csak még jobban megvédelmezi őket az ilyen Jusztí-féle *jó emberek* közeledésétől.

II.

- Mire való az a fekete ruha, édes? - kérdezte Várday Ernő meglepetve, mikor egy márcziusi délután arra érkezett haza a műcsarnokból, hogy „nótás Miczi” talpig gyászba öltözötten ül az ablak előtt és végtelen szomorúsággal nézegeti a kék égen uszó apró bárányszerűket.

- Óh, ha tudnád, mi történt! - kiáltott a leány nevéhez éppen nem illő zokogással a hangjában.

- Ha tudnád! Odalent a második emeleten, ott a hátsó udvar felé, de hiszen mutattam hol laknak Csepelék, nos, két hét előtt meghalt a férj, most meg az asszony.

- Igazán?! - felelt a festő és hangja nem fejezett ki se bánatot, se megütközést. Nagy városban olyan megszokott dolog, ha egyik másik ismeretlen szomszéd végképen elköltözik... Közönyösebb, banálisabb hirt nem is lehet hallani, sem természetesebbet. Természetellenes halál csakis egy lesz a világegyetemben: a saját magunké. De erre most Várday Ernő már azért se gondolt, mert a Miczi kis borzas fején olyan furán lebbentek ide-oda a szösze hajfodrok, hogy lehetetlen volt egy pár csókkal rendre nem kényszeríteni őket.

- Hanem hogy mire való ez a hivatlan, kéretlen, felesleges Carmen lugubre, nem értem! - nevetett kissé idegesen.

- Ernő! - felelt a leány szemrehányóan. - De hát akkor ki érdemelné meg a végső tisztességet, ha nem Csepelné? Az az angyal! az a szent, a ki... még nekem is köszönt! - tette hozzá alig hallhatóan, de újabb könnyekkel örökké nevető szemeiben.

- Micsoda érzélgősség, - mormolta a fiatal ember, de mivel Miczi nagyon szép volt így talpig feketében, lassacskán ő is kezdett megbékélni a sorsával és beilleszkedett a Csepelék lakása előtt ácsorgó kíváncsi sokaságba.

Nem sokáig várt ott. Szegényes temetésnél nem sok mondani valója akad a papnak, bárminő vallásfelekezeti legyen is.

Gyászoló rokonság se nagyon feketítette be a bevonatlanul hagyott kis szoba sarkait, mégis, a mint a „nótás Miczi” közibük lépett, egyszerre úgy szétrebbentek azok a krepp-fátyolos asszonyságok, hogy még kevesebbnek tunk fel, mint a hányan valójában voltak.

- Ugy-e te nem huzódtál volna el mellőlem? - suttogta a leány a koporsó felé nézve. - Te különb voltál náluk, te megértetted, hogy azért vagyok az, a ki... mert Ernőt nagyon, nagyon szeretem. És nem igaz, hogy mást is szerettem valaha! igazán nem igaz! - vallotta, mintha jól esnék a halottnak ezt az igen fontos tényt tudtára adni. - Hogy nem vagyok a felesége? az is igaz. De miért is lennék? se neki, se nekem nem volna javunkra. Nem, egész biztosan tudom, hogy nem. Végre is csak tizenhatsz éves vagyok, - tette hozzá végső mentségképpen, mintha ez teljesen érthetővé tenné, hogy miért nem szeret a házasság siralmas mivoltára gondolni. Mert bizony a nótás Miczinek igen furcsa nézetei voltak erről az intézményről, melyeket a világért se elegyített volna össze a szerelem és az életöröm fogalmával. De ezt se lehet egészen rossz néven venni tőle, ha meggondoljuk, hogy abban az óriás, munkásoktól lakott bérkaszárnnyában, a hol ő életének első tizenhat esztendejét leélte, a házasságok átlaga nem igen nyújtott követésre kíváncsós példákat. Sőt ellenkezőleg! Az a sok nyomorúság, kékre

vert asszonyok, rongyos gyermekek és részeg férjek naponkénti látása mindenesetre gondolkodóba ejtette a nevetésre, dalolásra született gyermeket. És a gondolkodás végeredményeképpen egy szép, igazán nagyon szép, meleg tavaszi estén elfogadta a színházban melléje tévedt Várdy Ernő meghívását és azóta a holnappal mit se törődve élt boldogan „alla giornata”, mint a hogy az Olaszországban járt fiatal festő mondani szokta.

Ámde ennek a pillangó létnek is meg voltak a maga dermesztő, szárnymetsző, kegyetlen napjai, csak úgy, mint minden pillangó létnek ezen a világon. Ilyenek voltak azok, a melyekben nagyon is éreztették vele törvényen kívüli mivoltát. Mert belátta ő maga is, hogy nincs joga mindama tiszteletre, a mi például az elsőemeleti méltóságát megilleti, bár ő Ernőn kívül sohase foglalkozott más férfival, míg a méltóságos asszony minden hónapban más-más uraccsal rendes találkát a harmadik emeleti kis varrónő lakásán, de azon már gyakran eltöprengett, hogy azt a varrónőt miért tisztelik jobban mint őtet! Azért, mert ura van és az börzeágens? Nem értem! vallotta - akárhányszor a nótás Miczi és végtelen szomorúság fogta el ennyi érthetlenséggel szemben. Ezért feledhetetlen nagy nap volt az ő életében az, a melyen Csepel Mártonné szíves köszönése olyan édesen, olyan balzsamosan belemelegített szívébe. Dehogy bánja mostan, hogy a gyászoló rokonság fitymálja-e, vagy se? Ő azért mégis végig várja az egész szertartást. Hanem a mint a beszentalés végével körülnéz, egyszerre az a gondolat ötlük az eszébe, hogy:

- Hát ezzel a kis fekete ruhás gyerekek ki törődik? Senki? - Dalos Miczi érdeklődve nézeget arra, a hol a kis Elza álldogál.

- Vajjon ki öltöztette fel szegénykét? - tündöklik, mert a kis leány gyászöltözete alól ime két kis kopottas piros cipőben feledett lábacska kandikál elő. Dalos Miczinek újra megtelik a szeme könnyel. Valahogy az a két piros cipő olyan szivbe nyilalóan adja a világ tudtára annak a gyermeknek a szörnyű árvaságát. De mintha az egész gyászgyülekezetben ezt senki se bánná. De mégis. Éppen most megy feléje egy magas, szikár, nagyon szigorú kinézésű asszonyság és minden bevezetés nélkül megragadja a kis leány kezét.

- Menjünk, - parancsolja aztán a koporsó után indulva.

Hanem erre a felszólításra Elzácska egyszerre villámgyorsan összehuzza magát, hogy állával csaknem a térdeit érinti és ebből a járásra nem alkalmas helyzetből jelenti ki hangos sivitással, hogy:

- Nem, nem, nem, nem. - És a mint az a szigorú asszonyság mindennek daczára vonszolni próbálja, a már napok óta zaklatott gyermek, mint egy kis megrémült állat, hirtelen beleharap abba a kalodaszerű, csontos, hideg kézbe.

- Hát ez a hála! - szisszen fel Pöczök Boldizsárné, valószínűleg holmi czukrászsütemények kiosztásában nyilvánuló bőkezűségekre emlékezve és életében először kénytelen magának bevallani, hogy nem tudja, mitévő legyen.

Elvigye? ne vigye? Hát aztán mit csináljon ezzel a kis „sárkány-tojással?” mint a hogy kis hugát első találkozásuk napjától kezdve emlegeti. Fürkészszerűen néz körül, mintha keresné azt a rokont, a kire ezt a gondot és felelősséget átruházhatná. De különös véletlen folytán a gyermek sivitására, mintha a föld nyelte volna el őket, ime mind eltűntek, mind elhúzódtak a házból. Még a kirendelt egyetlen családi gyászhintó is üresen ballaghat majd a halottas kocsi után.

- Persze, mindegyik csak rám róná a terheket! - sugja a gazdag özvegy a mellette álló orvosnak, de olyan hangosan, hogy Miczi minden szót meghallott. Mert persze jól értem az elsőledés okát. De azért se!! - határozza el dühös vállvonogatással. - Van még árvaház a világon! Majd csak bedugom ezt a kiállhatatlan, elkényeztetett porontyot valamelyikbe. Igen, ez lesz a

legjobb? - kérdi Pöczök Boldizsárné, bár eszébe sincs az adandó választ meghallgatni. - Csak - gondolja nyugodtabban - csak rábizhatnám valakire ezt a hegyes fogú kis szörnyeteget, a meddig elföldelik a szegény sógorasszonyt. Aztán majd temetés után visszajönnék érte és rögtön elvinném a Magyar Gazdasszonyokhoz, legyen hasznom a husz évi tagdíj fizetésből! Hiszen nem is ingyen helyet akarok húgom számára, csak azt, hogy még ma megszabadítsanak tőle.

Jusztí asszony mindezt egy üzletvezető józanságával illesztette össze jól rendezett agyában. Aztán újra körülnézett, de a szobában nem volt más, mint a kis Elza, aki most már nyugodtan játszott a ravatal körül elhullott néhány mesterséges borostyánlevéllel.

Nem, senki. De mégis az a leány, vagy miféle? a kinek mivoltát mindjárt a beszentelés kezdetén megsúgták egymásnak a gyászos asszonyok. De ezzel csak nem elegyedhetik szóba, ő, Dombovár legerényesebb fűszeresnéje?

Hanem az a „miféle” nyilván nem értelmezte jól hallgatását, mert ime, most egészen közel lépett a szigorú asszonysághoz és kissé bátortalanul ugyan, de kellemesen csengő hangon megszólalt:

- Mivel úgy láttam, hogy a kis leány nem akar önnel menni, - mondta pirulva, - tessék reám bizni estig.

És a *tessék* szót olyan kérőn, olyan alázatosan ejtette ki, hogy Pöczök Boldizsárné legott ráállott az alkura.

- Csakhogy magával se fog elmenni - felelte mégis ellentmondás fejében.

- Dehogyan nem! - Egész nyugodtan mehet nagysád, mi rögtön jó barátok leszünk, ugy-e Elzus? - Nótás Miczi az utolsó szót már ott ejtette ki a földön, a hová nevetve kuporodott a kis leány mellé. Aztán a borostyán leveleket egyenként kisimította. Ez lesz a tányér! Ez meg a nagy tál! Erre teszünk sok-sok cukros mogyorót, ugy-e? - suttogta, zsebéből egy egész halom édeséget halászva elő.

Pöczök Boldizsárné álmélkodva és az irigység bizonyos nemével nézett a két gyermek felé, kik mintegy varázsszóra már is összebarátkoztak. Majd, nehogy Elzának ideje legyen az új szórakozást megelégeni, sietve lopózkodott ki a szobából.

Elő se jött estig. Akkorra pedig már becsületes lábainak be kellett lépni - ah, ezer szégyen! - a nótás Miczi japáni legyezőkkel diszített kis lakásába, mert Elzát oda csalogatták, az a leány, meg a jó barátja.

- Hihetetlen, hogy az ilyen gyermek mi mindenre képes! Ime, három órával ezelőtt, a mikor az édes anyja temetésére akarták vinni, sikított és verekedett, most meg nevetve jár-kél ebben az idegen otthonban, mintha soha se lakott volna másutt.

De mi lesz ezután? Pöczök Boldizsárné ismét csak oda jutott tépelődésével, a honnan kiindult, mert az árvaházban nincs hely. Így év közepén, két hónappal a vizsga előtt se pénzért, se jószóért nem vesznek fel új növendéket. Arra pedig, hogy Dombovára vigye Elzát, semmi, de éppen semmi kedve sincsen. Még csak az kellene! Szépen is nézne ki az a rendes, csendes, mondhatni ünnepélyes házatája, ha egy ilyen megvadult kis „fúria” belé kerülne! Pöczök Boldizsárné mind ezt elgondolta, de azért most mégis úgy állt ott a nótás Miczi küszöbén, mint egy halálos ítélet hirdetője.

- Menjünk! - rendelte, kezeit huga felé nyujtva, de arra a kis Elza menten a Miczi világoskék lenge pongyolájának a ránczai közé bujt ijedtében. Most aztán Várday Ernő is megszólalt.

- Igen tisztelt nagysád, - kezdte, mialatt Miczi szemhunyorgatással, integetéssel folyton bátorította. - Ne vegye kérem tolakodásnak a kérésünket, de mivel a kicsike olyan jól érzi magát nálunk, engedje meg, hogy itt is maradjon.

- Örökre? - kérde az özvegy és bár azon igyekezett, hogy hangja gunyos visszautasítást fejezzon ki, mégis úgy zúgott az fel az est csöndjében, mint egy örömrivalgás.

- Örökre, - felelt Miczi és Ernő, kissé meglepetve, de mégis örömmel.

- Még *azt* meglátjuk! - mondta Pöczökné ő nagysága toronymagasságból és végtelen ridegen.

- Hanem, ha önök éppen nagyon kötik magokat a gyermekhez - tette hozzá engedékenyen, - most este itt hagyhatom.

És ezzel mint a kit üznek, sietve hagyta el azt a büntanyát, a hová az a gyermek, valószínűleg máris a benne szunnyadó hajlamok ösztönéből, vonzódott.

III.

És ettől az estétől kezdve, abban a kis harmadik emeleti lakásban megváltozott az élet.

Elza lett ott a központ. Csakhogy nagyon vigyáztak, hogy ezt a kis leány ne vehesse észre, következőképen nem is élt vele vissza, legalább is nem úgy, mint hajdan a szülei házban. Igaz, hogy a nótás Miczi, talán mert nem a vak véletlen róttá reá az anya kötelességeit, hanem önként vállalt felelőssége tudatában tette, a mit tett, de tény az, hogy igen jól vezette a gyermek ébredező lelkét. Két hónap multával már rá se lehetett ismerni a hajdani kis vadóczra.

- Csodálatos, - mondogatták a lakók egymásnak. - Csodálatos!

- Igen, - jegyezte meg egyszer a kövér kalaposné, ha az a kis Csepel leány nem *ő vele* volna, bizony magam se bánnám, ha együtt játszanék az én gyermekeimmel, mert igazán olyan jó, szófogadó kis leány lett belőle, hogy öröm látni, de persze így, lehetetlen!

- Bizony! bizony! - erősítette kézzel, fejfel bólintgatva a másik szomszéd. - De azért hátha jobb így, mert hát nem lehet tudni, hogy az a rossz jószág azt a szegény kis árvát *mire* neveli...

- Vannak dolgok, - tette hozzá bölcselkedve - melyekre még gondolni sem jó! mert megfagyasztja az ember ereiben a vért!...

A nótás Miczi azonban, a ki legkevésbé sem sejti, hogy ő ilyen műjég-masina tehetségekkel lenne felruházva, nyugodtan javított, épített védettje gondolkodásán, viselkedésén és végtelen öröme telt a szemlátomást fejlődő gyönyörű gyermekben. Várday Ernő azonban még mást is tapasztalt, azt, hogy annak a leánynak a lelkében, a kit egykor oly felületesnek hitt, a kit alig tekintett egyébnek kedves játékszernél, most napról-napra új kincseket fedez fel, melyeket mind a gyermek iránti szeretet, a gyermekért való aggodás hozogat felszínre.

Lényében komolyabb lett, bár éppen annyit nevetett, csevegett, mint azelőtt. Talán még többet, de valahogy máskép. És a dal se fogyott el ajkáról, csakhogy a szövege változott. De hogy is ne változott volna, mikor az a kis szőke apróság széles jó kedvében legtöbbször vele énekelt. Csak egy gondolat lopózkodott néha a két fiatal nevelő szülő szívébe és némította el a legvidámabb nótát is: a Pöczökné emléke.

- Jaj, ha az visszajön!...

Néha, a mikor este felé valaki becsengetett hozzájuk, remegve néztek össze és nem volt bátorságuk az ajtóhoz menni.

De szerencsére, még mindig csalódtak, mert a gazdag özvegynek hírét se hallották.

- Ugyan kérlek, minek is félsz tőle! - nevetett a festő, - fogadom, hogy ő a legboldogabb, hogy megmentettük a kis Elzától.

És már úgy is festett a dolog, mintha Várdaynak igaza lenne. Elmult egy év is, a nélkül, hogy Pöczökné az ő fenyegetőző „azt még meglátjuk”-ját beváltotta volna. És a kis Elza emlékéből teljesen kitörülte a Miczi néni mosolya annak a másik haragos néinek a képét.

Hanem egy késő szeptemberi estén, mikor hármascskán virággal megrakva a budai hegyekről éppen hazatértek, egyszerre csak a Margithid villamos-megállójánál szembe találkoztak a fűszeresnével.

Miczi önkénytelenül visszahőkölt előle és nagyon szeretett volna egy mellékutczába menekülni a kis leánynyal, de oly hirtelen történt a találkozás és egymásra ismerés, hogy szökésről szó se lehetett volna. Pöczöknén is meglátszott, hogy legjobban szeretne százmértföldnyire lenni, mert szembetűnően elsápadt, mikor Miczit megismerte.

- Jézusom! nem hiába álmodtam magokról! - kiáltott, kezeit összecsapva. - De ki hitte volna, hogy itt találkozunk!

- Különben nem lett volna szerencsénk? - kérdezte a festő gunyosan, de a gazdag özvegy úgy tett, mintha nem hallotta volna s tovább folytatta:

- Hogy megnőtt ez a gyermek! Sok bajuk van vele?

- Csepp sincs! Óh még az kellene! Ugy-e Elzus? - nevetett a nótás Miczi gyanutlanul.

A kis leány pedig felelet helyett apró kis néma csókokat lopkodott a Miczi kezére.

- Igazán? - kérdezte Pöczökné érdeklődve és vizsga szemeit többé egy pillanatra se vette le a gyermekről. A nótás Miczi pedig szelesen esett a csapdába és egy anya dicsekvéseivel kezdte a kis leány jó tulajdonságait sorra emlegetni.

Pöczökné mindezt félig hitetlenül, félig reménykedve hallgatta, mert a váratlan találkozás óta lelkében iszonyu harczok kezdtek tombolni.

- Az az álom! az az álom! - gyötrődött, mialatt valószínűleg a láthatatlan hatalmak kiengesztelésére, meghívta a három különös módon összeverődött gyermeket egy budai korcsmába vacsorára. - Az alatt, míg eszünk, meg is figyelhetem a gyermeket, - határozta el gyakorlati észjárással. Egy perczre ugyan arra is gondolt, hogy hogyan ülhessen ő egy asztalhoz azzal a „nótás Miczivel” vagy minek hívják? de végre is nincs az orrára írva a kiléte, aztán meg, nem is vagyunk Dombóvárott, a hol mindenki ismer?... És ebben igaza volt. Itt senki se ismerte. Csak az emlékezését is Dombóváron hagyhatta volna, mint az ismerőseit! Fájdalom azonban, azok nyomon követték! különösen egy: a vasuti kupéban álmodott rémlátomány. És különös! Egész nap nem is ügyelt reá, de most, mióta fivére kis árvája így váratlanul elébe toppant!... Borzasztó! Mi lesz, ha a kisértet beváltja ígéretét, hogy ha a gyermekről ezután se gondoskodik? Minden éjjel fel fogja keresni átkaival? talán még azt is valóra váltja, hogy hatszor újra épített házát, hatszor fogja elhamvasztani?!... Pöczök Boldizsárnét szinte kileli a hideg nagy rémületében, de azért folyton a kis leányon van a figyelme.

- Milyen tisztességesen ül az asztalnál, - jegyzi meg végre leereszkedő mosolylyal.

- Mi már azt így szoktuk, kedves néni! - felel Miczi a kis leány nevében.

Pöczöknének pedig egy nagy gondolat ébred tulhevült agyában: hátha próbára tenné a hugát? s a gyermek viselkedésétől függjön aztán későbbi elhatározása. Igen, így lesz jó! - dünnyögi; ezért száraz ujjával hivatgatni kezdi a kis leányt.

- Tudod-e, hogy még nem is köszöntél nekem? - mondja tőle telhető nyájassággal, - gyere és csókolj meg, Elzuskám, megteszed?

A kis leány kérdőleg néz nevelőire, de mivel azok bátorítólag mosolyognak, ő is nevetni kezd és szó nélkül oda fut a magas, sovány asszonysághoz, kis karjait kapaszkodva fűzi annak nyaka köré és egy messze csengő csókot nyom a ránczos orczára.

Pöczökné meglepve, csaknem meghatva viszonozza az üdvözlést és babonás lelkében egyszerre kész a megmászható elhatározás:

- Édes nagysád, - fordul édeskés szóval a nótás Miczihez, a kinek egész este olyan nagy gyönyörűsége telt az ő Elzuskájának példás viselkedésében, - édes nagysád, tulajdonképen... ühm!... tulajdonképen azért jöttem, igen, kizárólag azért jöttem Budapestre, hogy megköszönjem jószágukat és mivel nem akarom tovább terhelni...

- Oh kérem, - kísérlették meg Miczi és Ernő a védekezést, álmélkodva, megrémülve tekintve hol a kis „Kuglerek” élvezetbe elmerült gyermeke, hol a nénire, de az özvegy felegyenesedett:

- Egyetlen testvérem örökét kérem vissza önöktől - mondta ünnepélyesen - reménylem, nem fognak nehézségeket...

- A világért se! oh a világért se, - nyögte Miczi ijesztőn remegő szájszélekkel. - Hanem úgy szeretjük!... tessék még egy kicsit... csak egy pár esztendeig...

- Lehetetlen! - felelt a gazdag özvegy hajthatatlanul. - Egy pár évig?... Hogy gondol olyat?! - Aztán egész közel hajolva a leányhoz s olyan hangon és arcjátékkal, mintha egy jól ismert közös titkot beszélne meg vele:

- Aztán meg tudja... magával!... Érti ugy-e, mit akarok mondani?... Képzeld csak, micsoda nagy baj volna Elzára, ha magánál nőne fel... Hát nincs igazam, mi?

- Teljesen!... - felelt a nótás Miczi alig hallhatón, de a fűszeresné mégis roppant fölényvel mondta rá, hogy:

- Na lássa?!...

Kár, hogy a nótás Miczit annyira elfoglalta a zsebkendőjének gombóczzá göngyölgetése, hogy erre az utóbbi egyetértő biztosításra már nem is figyelt, sőt nem is szólt többé egy szót se senkihez.

Várday Ernő volt az, a ki a rokonszerető özvegygyel az átköltöztetés további részleteit megbeszélte.

De azért másnap, mikor a köztisztületben vénülő özvegy eljött a gyermekért, kitünt, hogy nótás Miczi már annyi sokat mesélt Dombóvár csodás állatseregletéről, káprázatos czukrász-boltjairól, hogy a kis leány kaczagva, tánczlépésben indult a kapu előtt álló egyfogatúhoz.

És mikor a nótás Miczi rémesen csendessé vált kis lakásába visszatér, még csak fel sincs lázadva a Végzet ellen, mely most ilyen soha nem képzelt nagy bánattal sujtja, mert hát „igaza volt annak a szigorú asszonyságnak: a kicsinek jobb így!”... Hanem abba még a Végzetnek se lehet beleszólása, hogy két kis apró, kopottas piros cipőt lopva elő ne szedjen, s el ne halmozza őket könnyekkel, csókokkal, édes, bohókás, becéző nevekkal.

III. Gyanu.

I.

- Ide menjünk be egy findzsa kávéra! - tanácsolta az öreg irodafőnök úr, - innen legalább remek kilátásunk lesz a Narentára. Hej, szép is ez a Mosztár, ugyebár? - tette hozzá olyan önelégülten, mintha a sajátját dicsérné.

- Gyönyörű! - hagyták rá kísérői, többnyire fiatal hivatalnokok és tartalékos tisztek, a kik felszólítására siettek a hid tövénél álló kis kávéházba lépni. Két percz mulva már mindenik előtt ott füstölgött a frissen készült, parázs tűznél forralt, kitünő mokka, s a felszolgáló bosnyák művészettel tömött csibukokat osztott szét közöttük.

És egyszerre mindannyian elhallgattak, csak a pipák szipogását s a szabad tűzhely halk perczegését lehetett hallani. - Ha most egy mohamedán közibénk ülne, igazán nem tudná, melyik a gyaúr, s melyik a török közöttünk! - gondolta az öreg főnök úr meglepődéssel, de még ezért a megfigyelésért is átalotta a nagy csendet megszakítani, ő is, társai is, egytől-egyig azon igyekeztek, hogy szomszédjukkal elhitessék, hogy ők már régóta megcsontosodott keletiek, s hogy a hosszas hallgatás s a kopott szőnyegek való kuczorgás már szinte-szinte életszükséggé vált nálok.

De ez a kis fitogtatás nem sokáig tartott. Máté Pista, a debreczeni tartalékos ugyanis hamar megunta a törökösdit; ezért helyéről felugorva, s nagy topogással ide-oda biczegve a szobában, egész hamisítatlan magyarsággal lázadt fel a török kávéházak fogyatékos berendezése ellen. - A mi miatt ilyen cizfrán elzsibbadt a lábam la! - zsörtölődött nevetve. Erre aztán valamennyien felhagytak a nagy hallgatással, s legott nyugat-európaiakká váltak, a mennyiben: újra megindult a szóbeszéd árja s véle a mások dolgával való bibelődés.

- Nézzétek, ott megy Kőváry Miklós, - mondta többek között Máté, egy magas, barna, feltűnően megnyerő külsejű tartalékos tisztre mutatva. - Fogadni mernék, hogy ismét valami bölcseleti problémán töri a fejét.

- Nem hiszem! Inkább versfaragással gyanusítom, - felelt reá valamelyik a társaságból.

- Dehogy?!... Szerelmes?

- Az ilyen költő féle mindig szerelmes. De ha nem csalódom, most még a rendesnél is szerelmesebb; legalább, tegnap láttam, hogy a mikor az Ormayék lakása előtt elhaladt, olyan tekintetet vetett az asszony ablakára, mint koldus gyerek a cukrászkirakatra.

- Nem csodálom.

- Én sem! Hanem azt ugyan hiába nézi, mert a milyen szép a mi kis főhadnagynénk, olyan rémségesen erényes. Azt ugyan se filozófiával, se versekkel nem lehetne az igaz útról letéríteni!

- Pedig a jó Ormay Pádi nemigen érdemli ám meg ezt a modern Lukrécziát!

- De nem ám! ugyan nem!! Bár lássátok! az a Pádi nem rossz fiú. Jól bánik a feleségével, csak a Panoptikum Miczit jobban szereti nálánál. Aztán te, Pista, mit gondolsz, ha úgy hajnal felé tiz üveg pezsgőt ígérnénk neki, nem adná a feleségét érte cserébe, mi? Ide azt ötért is! Hát ha még egy kis ferblivel csalogatnánk ráadásul!!

- Bolond beszéd! Hiszen Ormaynak egy hónapi jövedelme nagyobb mint a mi évi fizetésünk, mindnyájunké együttvéve!

- Már pedig az mégis úgy van, a hogy mondtam, - esküdözött Máté. - Hanem azért azt mondom, hogy a maga módja szerint imádja azt az asszonyt.

- Tisztelem azt a „maga módját”!... De nézzétek, a mi Miklós barátunk még most is ott áll a hidon, és bámul a semmibe.

- Hej dehogy a semmi az, fiatal barátom, dehogy a semmi! - pattant fel az öreg főnök úr. - Tudja azt, öcsém, hogy én, a ki pedig nem is vagyok szerelmes... jó órában legyen mondván! Kőhöz legyen mérve!... én, a ki már husz év óta lakom Mosztárban, nos, még én sem mehetek el soha úgy ezen az utcán, hogy a hidon meg ne álljak és körül ne nézzek! Mert hát talán nincs is ennél szebb a világon! - tette hozzá elgondolkozva.

- Dehogy nincs, dehogy nincs! kedves bátyám! - sóhajtott Máté Pista meggyőződéssel. - Állna csak egyszer a hortobágyi hidon középen! Akkor látná meg, hogy mi a szép kilátás! De vajjon mit akar az a Miklós? Öngyilkosságra gondol, vagy mi?

- Szó sincs róla. Látod, már újra elindult, de különben mondtam már, hogy szerelmes, mivel pedig török földön tudvalevőleg nagy tiszteletben tartják az örülteket, tehát bizvást sorsára hagyhatjuk őt is. Inkább azt kérdelem én tőletek, mi igaz abból a bécsi hírből? - s ezzel a társalgás másfelé terelődött.

Ezalatt Kőváry Miklós, nem is gyanítva, hogy ismerős szemek fürkészik, lassú, álmatag léptekkel folytatta útját a Narenta tulsó partján. De talán ha tudta volna is, hogy látják, azt se bánta volna mert igazán nem volt oly hangulatban, hogy egy pár unatkozó ismerős fecsegésére adjon. Sőt mikor a török városrész alacsony házaktól szegélyezett utcáin végighaladt, s egy-egy farácskal védett ablak felől halk csevegés, nevetgélés hallatszott, még az sem birta gondolataiból felrázni.

Pedig csak egy szó csengett, zsongott, zúgott lelkében, csak egyetlen egy! De neki mégis úgy tetszett, hogy az egész világ abból az egy szóból áll, hogy az egész világot csak azért teremtette meg a jószágos Isten, hogy azt az egy szót ezer változatban, csillag-ragyogásban, szellősugásban visszhangoztassa.

Szeret! szeret! ujjongott lelkében szünös-szüntelen. Szeret. Ő maga mondta, hogy szeret, és óh milyen jó tudni, hogy az a szigorú kis száj először nyílt meg ilyen vallomásra! Mert a férjét sohasem szerette, miért is szerette volna? - kérdezte önmagától naiv meglepődéssel, és eszébe sem jutott azt kérdezni, hogy hát ő sokkal méltóbb-e a szeretetre, mint Ormay Pádi?

Ilyen gondolatok között ért ki a városból. De bármennyire el is volt foglalva saját nagy boldogságával, a mint a virágzó gránát bokroktól szegélyezett országútra ért, minden szépért lelkesedő kedélye mégis hatalmaskodott a szerelmes ember vakságán és meglepetve nézett körül.

- Milyen gyönyörű? - mondta csaknem fenszóval. - De!... hiszen ez egy valóságos virághárem! - tette hozzá mosolyogva.

És valóban, volt valami az egész táj jellegében, a mi e hasonlatot jogosulttá tette.

Mert míg lent a napsugártól aranyos, harmatcseppektől begyémántozott völgyben mindenütt, a merre csak a szem nézett, gránátvirágok égő piros rózsái nyíltak, hajladoztak, bólintgattak, mint megannyi szerelemre csábító asszony, leány, addig, - (miként a török kertekben játszadozó, puha selymekbe öltözött, kincsekkel megrakott szépeket magas, komor falak őrzik a kíváncsi tekintetek elől) - úgy itt a Karszt zord, könyörtelen sziklái zárultak féltékeny tiltakozással e csodásan szép, virágzó völgy körül.

Jaj annak, a ki közibénk merészkedik, - suttogták a titokzatos égő piros rózsák, - de Kőváry Miklós ezt már nem hallhatta, s ezért, többé nem is figyelve rájuk, folytatta útját a Buna forrásai felé.

Egyszerre, mikor épen oda ért, a hol a vad hegyi folyó zúgva, tombolva tör magának utat a medrében felhalmozott sziklák tetején, a tulsó partról egy alaktalan valamit látott körül-köre lépdelve az országút felé közelíteni.

- Török asszony - gondolta közönnyel, s csak azért kísért szándékát némi figyelemmel, mert tudta, hogy az átkelés még férfinak is nehézséget okozna, asszonynak meg épen, - kivált ha mint az, a ki ott közeledett, nem csak hogy egy hosszú köpenybe van burkolózva, de lábain a papucs felett még nehézkes csizmák is vannak, melyek járását teljesen bizonytalanná teszik, végre arcán oly sűrű fátyollal, hogy alig láthat tőle. Ily körülmények között nem volna csoda, ha kísérlete végzetessé válnék - gondolta a fiatal ember növekedő aggodalommal. - És ime jól sejtette, mert alig volt az asszony a folyó közepén, midőn egy rosszul kiszámított ugrás következtében egyensúlyt veszítve elesett, s a következő perczben már ragadta, sodorta az ár örületes gyorsasággal.

Kővárynak kardját leoldani, s a fuldokló után vetni magát, egy pillanat műve volt, és nem-sokára ott feküdt védencze aléltan, de minden sérülés nélkül a part fővényén.

- És most mit tegyek? - tünődött a fiatal ember boszankodva. - Hogy éleszszem fel? Kihez tartozik? azt sem tudom róla, hogy öreg-e, vagy fiatal... Hozzá ez az átkozott fátyol úgy elrejtí arczát mint egy szemfedél!... Le vegyem, ne vegyem? Talán hamarabb magához tér, ha a friss levegő éri, - határozta el, s e nem egész őszinte érveléssel palástolta kíváncsiságát, midőn ügyetlen kézzel bontogatni kezdte a fátyol rejtett ránczait. - Ejnye, hányszor van a nyakára göngyölítve! - gondolta, mialatt félig türelmetlenül, félig szégyenkezve babrált a tapadó puha szövettel. Az igazat megvallva, e perczben olyan formán érezte magát, mint egy gyermek, a ki tudja is, bánja is, hogy tilosban jár, de azért mégis alig várja, hogy ama bizonyos almafa alatt álljon!

Végre, végre, egy utolsó kísérlet után kezében volt a fátyol hosszú vége, s ő meglepetve nézett egy alig tizenhat éves, gyönyörű teremtes hosszú szempilláktól árnyalt halvány arczára.

Ha egy félórával ezelőtt valaki azt mondta volna Kőváry Miklósnak, hogy Ormaynén kívül van asszony a világon, a kit ő nem rideg közönnyel fog nézni, azt a valakit Kőváry Miklós szánakozva nevette volna szembe, s mégis most, azért-e, mert ő mentette meg ezt a csodásan szép török asszonyt, vagy azért, mert a szép iránti örök imádása e nőben új bálványra lelt, tény az, hogy Kőváry Miklós szótlanul, önfeledten térdelt az ájult asszony mellett, és nézte-nézte még mindig élettelen, de gyönyörű arczvonásait.

De még mielőtt védencze szemeit felnyitotta volna, az út kanyarodásán túl léptek zaja hallatszott, és Kőváry, maga sem tudta miért, ösztönszerűleg a mellette heverő fátyol után kapott, s az asszony fejét hirtelen, jól-rosszul ismét beburkolva, ugrott fel helyéről.

- Segíts! - rendelte, miután az érkező elé sietett, és parancsolólag arra mutatott, a honnan most már halk nyögést vélt hallani.

A török, egy szép fiatal óriás, engedelmesen követte a megjelölt irányt, de két lépéssel az asszony előtt egyszerre megállott, arcán a legnagyobb rémület és kétségbeesés kifejezése vonaglott, majd felindulástól fuldokló hangon suttogva kérdé:

- Láttad az arczát?

A fiatal tiszt meglepetve nézett reá.

- A feleséged? - kérdé ő is felelet helyett.

- Az!! - nyögte a török nehezen fékezve indulatát, azután egy lépéssel közelebb lépve. - Láttad az arcját? - ismételte oly végtelen aggodalommal, hogy Kőváry őszintén megszánta.

Ezért egy pillanatig küzdött magával, de aztán bátran szembe nézett a szerencsétlen emberrel.

- Nem, - felelte nyugodtan, határozott hangon, aztán többé feléjük sem nézve, sietve távozott.
- Csak kapnék valahol egy lovat, vagy szekeret, vagy valamit, a mivel haza mehetnék, - átkozottul hideg volt ez az önkénytelen fürdő... Hogy nézek ki!! - szörnyűködött és máris feledve a szép török asszonyt, az jutott eszébe, hogy milyen szerencse, hogy Ormaynéval nem találkozhatnak ilyen vízbe mártott állapotban.

Már majdnem odáig ért, a hol az út a vinczellér-iskolához tér el, s itt remélt valami járműhöz jutni, midőn szaladó léptek zajára lett figyelmes.

Mintha utánam futna valaki, - gondolta és zsebeit kezdte kutatni, hogy nem vesztett-e el valamit.

- Ah, te vagy az? - kiáltá, midőn nagy meglepetésére a fiatal törököt ismerte fel az üldözőben.

- Uram, állj meg, hallgass meg! kiáltá már messziről, és Kőváry vállat vonva nézte a közeledőt.

- Nos? - kérde türelmetlenül. - Mivel szolgálhatok?

- Uram, esküdj meg! - nyögte a török izzadt homlokát keze fejével, törülgetve. - Esküdj meg, hogy nem láttad.

- Már megint? Barátom, te bolond vagy! Hiszen mondtam már, hogy nem láttam, s ezzel legyen vége! - és újra indulni kezdett.

- De nincs vége, uram, nem lehet vége! - kiáltá a török ökölre szorított marokkal, de aztán elérékenyedve folytatta:

- Ha tudnád, milyen boldogok voltunk, megszánál! Egy hónap előtt vettem el, uram! oh, hogy szerettem, hogy szerettem... s most miattad mindennek vége...

- De miért lenne vége? - kérde Kőváry most már őszinte érdeklődéssel. - Miért volna vége, hiszen megmentettem a feleségedet, hiszen él.

- Mit ér az, ha az arcját láttad? - nyögte a török csaknem sírva. - Nem tudod, hogy tisztátalan lesz az olyan asszony, a kit idegen férfinak tekintete érint? - mondta méltóságteljes lassúsággal, mint a hogy illik attól, a ki a Korán szavait idézi. De aztán újra feltámadt szenvedélye:

- Óh, inkább hagytad volna meghalni, mintsem hogy meggyalázzad - *ha* láttad! - s kiérett hangjából, hogy minden gyötrelme, de minden reménysége is e kételyben összpontosul:

- Megesküszöl?

- Meg! - felelt a fiatal tiszt olyan ünnepélyesen, mint a hogy felelt volna Ormaynak, ha az kérdőre vonja - holnap után. És gondolatai a holnaphoz terelődtek, ahhoz a boldogságot ígérő holnaphoz, a mikor Ormaynéval az életben először tanuk nélkül beszélhet. Végbucu lesz-e, mint a hogy az asszony hiszi, vagy első napja a diadalmas szerelemnek? mint a hogy a férfi remélte?...

És e gondolatokba elmerülve Kőváry Miklós nem is sejtette, hogy két vérben forgó szem tekint utána, gyanakvó, halálos gyűlölettel.

II.

Haza érve nem egészen jól érezte magát, s ezért szokása ellenére még éjfél előtt lefeküdt, bár úgy érezte, hogy egész éjszakán kerülni fogja az álom.

- Biztosan meghültem annál a kis expedíciónál, - gondolta boszusan, mialatt párnáit hol ide, hol oda igazgatta, majd kissé lecsendesett, de azért, a délután emlékei gyors egymásutánban kergetőztek agyában.

Ismét Ormayéknál látta magát, s hallotta, a mint az asszony felindulástól alig érthetően súgja feléje: „Holnap este hatkor, várjon reám a Buna forrásánál.”

Milyen boldogan fogadta az utasítást, milyen rég-rég vágyakozott utána... Tehát mégis eljő... az enyém lesz, mert szeret!... suttogta most is örömittasan.

De aztán, minden átmenet nélkül, egyszerre csak a Narenta partján találta magát, s mellette, fejét egy mohlepte kövön nyugtatva, egy mozdulatlan, halvány gyermek-asszony, a kinek bájos vonásaiban ő önfeledten, s mégis büntudatosan gyönyörködik.

Aztán a képek lassan összefolytak.

De ime messziről, olyan nagyon messziről, hogy alig látszott nagyobbnak egy hangyánál, Ormay Pádit látta közeledni. Katona sapkája egészen vissza volt tolva fején, hogy nemcsak fehéren maradt homloka világított ki különben napbarnított arczából, de egy kis sebhelyet is egészen tisztán kivehetett rövidre nyírt szőke hajában.

Kőváry nagyon el volt csodálkozva, hogy Pádi ezúttal nem füttyörész. Vajjon miért? De még ideje sem volt azt kérdezni, midőn a főhadnagy hozzá lépett, és szokott nyílt mosolyával szemébe nézve:

- Megesküszöl? - kérde mindkét kezét feléje nyújtva.

- Örültség! - kiáltá Kőváry ágyában felülve, aztán katona köpenyegét is magára borítva visszafeküdt. Brrr! hideg van! Pedig mindig azzal ijesztettek, hogy Mosztárban megsülök... Hála Istennek, hogy holnap itt hagyhatom ezt a fészket! - tette hozzá meglepéssel, majd azzal kezdett tépelődni, hogy hogyan intézze szökésüket, mert most egyszerre olyan természetesnek találta azt, hogy Ormayné gyermekét, jó hírét eldobva, követni fogja őt bárhova is. - De hát azután? - villant meg agyában, s a kis szerény otthont vélte újra látni, azt a három egyszerű szobácskát, mely egy vidéki város unalmában várakozik reá. Kőváry Miklós ismét felült ágyában, s gondolkozni kezdett. - Igen, az az én világom. Az iroda, a mindennapi szürke élet, a nehezen megkeresett kenyér, a család: anyám, testvéreim, a kik mind reám vannak utalva. Hány elszakíthatatlan kötelék! - kiáltá indulatosan, nagyot ütve öklével párnájára, aztán újra lefeküdt. És most úgy érezte, hogy ama kötelékeket tényleg érzi. Mint megannyi puha, nyálkás pókhálósálak simultak, tapadtak azok egész testére, és mentől jobban védekezett ellenük, annál több szállott, bolyongott körülötte, míg végre úgy körülfonták, úgy beburkolták, hogy ő sem mozdulni, de még segélyért sem birt kiáltani miattuk. Soká küzdött, vergődött így gúzsba kötve, míg végre, végtelen öröme egy varázsszó jutott eszébe:

- A szerelem nevében! - sugta bizalommal és ime, a pókhálósálak foszlányokra tépve hevertek körülötte. - A szerelem nevében! - ismétlé megkönnyebbülve, s most már egész biztosra vette, hogy Ormayné vele fog menni. De egyszerre egy újabb akadály jutott eszébe, az: hogy hogyan is fognak a mosztári völgyből kijutni? Mert csodálatos! bármiként törte fejét e miatt, mindig csak arra a végeredményre jutott, hogy a köröskörül meredező hegyek mindenfelől elzárják utjokat. Gondolatban minden ösvényt megmászott, minden hegyszakadékot átkutatót, de bár mások jártak-keltek e meredek hegyi utakon, ő mindenkor óriás kőgörgetegekre, vizmosásokra talált, a mely lehetetlenné tette a közlekedést.

- Pedig meg kell lenni! - kiáltá mindig több nyugtalansággal, de ekkor maga sem tudta, hogy mi módon, a gránát bokroktól szegélyezett völgyben járt megint. És lám, a mit pár órával előbb virág-háremnek nevezett, ott most minden bokorról tüzes tekintetű asszonyok, leányok integettek feléje. A merre csak nézett, százával, ezrével bólintgattak, csalogatták. De hiába! mert ha valamelyikhez közelített, a mint valamelyikre rámosolygott, a gyönyörű leányfej helyén legott szirmait hullató, letört virágok fonnyadoztak. És egyszerre megint előtte állt a fiatal török. Honnan jött? ki küldte? miért gyötri újra? nem tudta volna eltalálni, de nem is csodálkozott rajta, sőt még azon sem, hogy olyan magasán áll az most felette, hogy fejével a vándor felhőket érinti. Csak akkor érezte szívét gyorsabban lüktetni, midőn a török komor méltósággal beszélni kezdett hozzá:

- Hát nem tudod? - vélte hallani soha nem hallott siránkozó hangon. - Hát nem tudod, hogy tisztátalan lesz az az asszony, a kit idegen férfi tekintete érint?!...

Kőváry türelmetlenül ugrott ki ágyából.

- Tudtam! - kiáltá vaczogó fogakkal, - tudtam, hogy az a haszontalan Jancsi gyerek nyitva felejtí az ablakomat. Most aztán, a hány muezzinnek tetszik Allahot dicsérni, annyi fogja megzavarni álmomat.

S ezzel az ablakhoz lépett, hogy betegye. De a mint a kora hajnali csendben nyugvó utczára kinézett, ablaka alatt egy magas, nyulánk alakot pillantott meg, a ki éppen azzal foglalkozott, hogy egy hosszucsövű bosnyák pisztolyt tisztogatott. Az ablak nyikorgására azonban az is fürkészőn nézett a magasba, s midőn szeme a Kőváry tekintetével találkozott:

- Láttad? - sugta feléje nyöszörgő, kérő hangon.

- Ejh, hát már soha sem fogok ettől a bolondtól megszabadulni? - kiáltá a fiatal tiszt indulatosan, s feleletre se méltatva a tolakodót, becsapta ablakát.

III.

Milyen végtelen lassan teltek az nap az órák hajnaltól délig, déltől estélig. Kőváry nem is birta ki a kitűzött időig, s már délután elment Ormayékhoz.

Tudta, hogy ez senkinek sem fog feltűnni, hiszen egy olyan kis városban, mint Mosztár, az a néhány osztrák vagy magyar család, a kit valamelyes kötelesség oda köt, teljes fesztelenséggel látja egymást nap-nap után.

Az asszonyt azonban nem találta otthon. Csak a férj jött elébe szokott jókedvével.

- Szervusz spéczi! - kiáltotta már messziről, mindkét kezét nyujtva látogatója elé.

Kőváry sokért nem adta volna, ha ez a kézszerítés elmarad. Hiszen, mikor még az utczára ért is, de még később, mikor lován ülve a Buna forrása felé igyekezett, még akkor is úgy érezte, hogy azoknak a kezeknek érintése bele égette magát a csontjába.

De nemsokára odaérkezett, a hol tegnap a török asszonyt megmentette, és gondolatai másfelé terelődtek.

Lovát egy fához kötve, most már gyalog folytatta útját.

És egyszer egy gránát bokor mellett elhaladva, úgy rémlett előtte, mintha a sűrűségből két fekete szem villogását látná, de hamar elűzte magától e feltevést:

- Honnan tudná, hogy ide jöttem?... Különben is, - határozta el könnyedén, eddig ideje volt a féltékenységi ördögét kiűzni háborgó lelkéből... S ezzel egy dalt halkán zümmögve, gondtalanul igyekezett kitűzött céljához.

Alig ötven lépéssel odább már azt a pontot is elérte, a honnan az agyonvert török szent sir- emléke látszik.

- Mintha ez csak arra akarna figyelmeztetni, hogy még az ilyen földi paradicsomban is dülnek szenvedélyek! - gondolta, mialatt kíváncsian nézegetett be a kis házikó ablakán. - Pedig ez a hely, - folytatta magában, ama keskeny kis ösvényre lépve, mely a forrásokhoz vezet, arra látszik teremtni, hogy az ember benne nagyon, nagyon boldog legyen! Mily gyönyörű! - kiáltá önkénytelen rajongással, midőn néhány pillanat múlva a tóba épített kis erkélyre ért. - És valóban, csodás látvány tárult elébe. Egy felől a rozszant kis török ház, titokzatos, rácsos ablakaival, mohlepte lépcsőjével, folyondároktól, páfránytól benőtt háttérével, más felől az óriás, és falmeredekségű sziklatömb; és e szirt alatt, kisdud barlangot mélyítve magának, bugyogott, gyöngyözött a Buna, szünös-szüntelen. Azonban nem apró ezüst szalaghoz hasonlóan kezdi ő pályafutását, mint annyi, de annyi társa, - hanem egyszerre, mint hatalmas hegyi folyó szakad ki a völgyből. És akkor egy perczre megáll futtában! Mintha gyönyörűsége telnék abban, hogy egyszer, - utoljára, visszatükrözze szülőföldjét, mintha kedve volna, mielőtt messze útra kelne, egy kissé itt maradni, henyélni az ingó-ringó folyondárral, kergetősdit játszani a szivárványszínű kis habokkal. De aztán mégis, kötelességtudón, bár vissza-vissza vágyó lassúsággal elindul, hanem ekkor, mintha pótolni akarná a mulasztásokat, legott zúgva-bongva, köveket görgetve rohan a völgy felé. S a tó felett, a hatalmas kőszikla falban, ezer és ezer madárcsicsergésben diadalmaskodik - az Élet-öröm.

- Különös, - tűnődött Kőváry mosolyogva - milyen békeességben élnek itt együtt, mintha a küzdelem a létért csak afféle politikai frázis lenne náluk, a mi egy cseppet sem befolyásolja a magánérintkezést!... Lám, az apró dalos madarak mellett a varjúk, hollók és baglyok fészkelnek, s fent, fent a szirttetőn kőszáli sasok...

Azonban bölcselkedéseiben nemsokára az erkély feletti kis ház lakója zavarta meg, az a becsületes és igen vallásos fiatal hodzsa, a ki felszólítást se várva, kávét helyezett a jövevény elé.

És Kőváry Miklós az előtte elterülő kép szépségeit sorra emlékébe vésve, várt, várt ott sokáig.

Végre! A szerelmesen elképzelt, ezerszer is megálmodott selyemsuhogás és könnyű léptek kopogása valósággal hallatszott, és Kőváry boldog sietéssel ugrott fel helyéről:

- Végre, végre! - ismételte egyre-másra, egy kék köpenybe burkolt asszony kezét csókokkal halmozva el... - De tudja, - mondta aztán nevetve, - első perczre majdnem török asszonynak véltem... ez a köpeny... ez a fátyol.

- Jól van ez így - felelte Ormayné komolyan. - Különben mit bánom!... ha már eljöttem, mindegy, ugy-e?

- Milyen különösen mondja ezt, - vágott szavába Kőváry. - Bánja, hogy eljött?...

- Nem tudom... de, ne is kérdezze... Most ne is gondoljunk másra, csak hogy együtt vagyunk... és hogy... És hogy... ez itt előttünk nagyon szép! - Nézze! - tette hozzá őszinte lelkesedéssel.

Kőváry szótlánul követte szemeivel annak a kis erélyes kéznek irányát, mely most, mintegy birtokbavételképen sorra mutatott a tavon, a hegyen, a házon...

- Nézze milyen isteni! - suttogta az asszony, közelébb huzódva. - Eddig azt hittem, hogy csak mesében létezhet ilyesmi...

- Pedig való... és... együtt nézzük, - felelt Kőváry az Ormayné tekintetét keresve. Margit azonban csak némán bólintott fejével, aztán mind a ketten elhallgattak.

De épen mint ahogy a körülöttük lévő nagy némaság tulajdonképpen az Élet ezer zsongásából, ezer rajzásából volt összeolvadva, úgy érezték ők is, hogy bár ajkuk szóval, azért lelkük mélyén, épen most, milyen hatalmasan, milyen zsarnoksággal, osztja parancsolatait a diadalmas Szerelem.

De az asszony mégis szembe mert vele szállani. Nem, nem legyőzni akarta, hiszen oly boldogan hajlott szavára, csak alkut szeretett volna neki ajánlani.

- Miklós, - mondta tehát, kérőn, szeliden, - ugy-e, hogy sokszor fog reám gondolni? Ugy-e, hogy részem lesz a maga életében? Ugy-e, hogy szabad lesz néha tanácscsal, vigaszsal, bátorítással maga mellett állni, még távolról is, ugy-e?... - De az a meglepetés, mely a Kőváry arcán visszatükröződött, hirtelen elnémította.

- És aztán, Margit? - kérde a fiatal ember majdnem gunyosan, - és aztán?

- Mit aztán? - visszhangozta Ormayné elhalványodva. - De igaza van, - tette hozzá erőltetett nevetéssel - magam sem tudom, miért mondom azt, hogy a távolból, mikor épen ma ebéd után jött meg a hír, hogy D...re teszik az ezredet, tehát alig leszünk egy órányira egymástól, egy órányira, ugy-e mily jó ezt tudni?

- Nagyon! - felelt Kőváry fellángoló szemekkel.

- És aztán, Margit? - ismételte behízelgően.

- Miklós! - mondta az kérőn, szemrehányón. - Ha én magának azt mondom, azt ígérem, hogy ezután minden gondolatom a magáé? hogy ezután magáért akarok jobb lenni, különb lenni másnál, hogy az egész életem csak arra való lesz, hogy magát boldoggá tegyem -

- ... a távolból, - szakítá félbe Kőváry csufolódva.

- Mondtam már, hogy közel leszünk egymáshoz.

- Igen, egy órányira.

- De eljön sokszor! Aztán meg sokszor, sokszor fogok magának írni.

- Köszönöm. És a férje? Talán bizony ő fogja leveleit a postára vinni? nemde? és az ő meghívását várjam, ugy-e bár? hogy látogatást tegyek? - kérde Kőváry a kis erkélyen fel s alá járva.

- A férjem?! - felelt Ormayné szomorun vállat vonva. - Tudja nagyon jól, hogy nem avatkozunk egymás dolgába, s hogy legfeljebb ebédnél találkozunk, - tette hozzá halkán.

- Minő érdekes! - nevetgélt Kőváry. - Csak ebédnél? - De egyszerre Margithoz futott. - Bocsáss meg, te édes, te szent! - suttogta a zokogó fiatal asszonyt magához vonva. - Nem, nem akartalak bántani! Örült voltam, részeg voltam!...

- Miklós! - sugta Margit, azokat az ölelő karokat szeliden lefejtve derekáról. - Miért kinez? Adhatok-e többet az életemnél?

- Nem. De azt add egészen! - könnyörgött a férfi könnyező szemekkel.

- És leányom?

Kőváry ismét idegesen járkálni kezdett.

- Ha gazdag volnék, elválasztanálak, - kiáltá szenvedélyesen, - de így?... Margit?... - sugta egész közel hajolva az asszonyhoz, - ha már idejött - mert szeret, értse meg azt is, hogy nem érem be leveleivel! - és hangja ez utolsó szónál csaknem vádlólag hangzott.

Ormayné e szóra olyan ijedten nézett reá, mintha itéletét hallaná.

- Miért néz úgy reám? - kérde Kőváry behizelgőn. - Mi a bűn, Margit? a tett vagy a szándék?

- Oh Miklós! Hogy mondhat ilyet?

- Miért ne? Hiszen mi ketten egész tárgyilagosan beszélhetünk e kérdésről, mert mi felette állunk a bűnnek - a szerelem szent nevében. - Kőváry e mondásnál önkéntelen álmára gondolt és elmosolyodott, de aztán újra komolyan, és egész közel hajolva az asszony arcához, folytatta:

- A tiz parancsolat nem alkuszik! Ha *ezt* elfogadjuk, akkor a bűn már ott kezdődött, a hol a férjét megszűnt szeretni. Tehát vagy bűn már maga az a tény is, hogy itt vagy és szeretsz, - sugta a remegő kezeket csókokkal halmozva, - vagy az sem az, ha *mert* szeretsz, enyém leszel!

Ormayné szédülve hallgatta e kigyó-okoskodást és hitt neki. Végre is, kit rabol meg Miklós iránti szerelmével? A férjét? De hiszen az önkényt mondott le róla akkor, midőn két év előtt közte és a Girolamo lovarda első tánczosnője között választott.

- Szabad vagyok! - felelt önmagának daczosan. - És a világ? - villant meg agyában. - Én Istenem, a világnak csak azzal tartozunk, hogy megőrizzük a dekorumot, - sugta válaszképen és még fel is nevetett, mikor ezeket elgondolta, mert ha férje egy kissé jobban vigyázott volna erre az oltárrá minősített olasz falra, a mit külszinnek neveznek, akkor ő valószínűleg most nem volna itt Kőváry Miklós mellett, hanem otthon ülne szobájában és három zárral védett ajtó mögött siratná szerelmét, mely észrevétlen lopózkodott szívébe, de melytől később lenne meghalni, semhogy az tudjon róla, a ki ébresztette.

- Miért nem felel, Margit? - hangzott feléje a fiatal ember szerelmes könyörgése.

Ormayné idegesen ugrott fel helyéről.

- Menjük el innen! - kiáltá és csakhamar futva indult a kis török ház lépcsőjén fel, a kanyargó kis ösvényen végig. Kőváry kardját kezében tartva, sietett utána, de így is alig bírta követni. Hanem mégis a török-szent sirjánál hirtelen megálltak. - Hallja? Valaki közeledik, - sugta Margit ijedten. - Jól el van az arcom takarva?

- Mondtam már, hogy épen úgy néz ki, mint egy mohamedán asszony, kivált így szürkületi világításban, - felelt Kőváry nevetve. De azért ő is fürkészőn nézett körül, mert úgy tetszett neki, hogy a siremlék mellől léptekeket hallott. - Én leszek az arriere garde - mondta, enyelgés alá rejtve aggodalmát. - De menjen előre kérem! Talán okosabb is, ha egyedül megy a kocsijához, - tanácsolta, mert most már hogy győzelméről biztos lehetett, egyszerre a Margit hírneve lett lovag lelkének legféltettebb drágasága.

Ormayné pedig szinte igen természetesnek találta a tanácsát.

Hogyne? Hiszen egy óra óta ő is nagyot változott. Pedig csupán csak az történt, hogy becsülete, a mit eddig olyan elválaszthatatlannak hitt lényétől, mint teszem fel: a szemefényét, azt most egyszerre olyannak érezte, mint például azokat a gyémánt butónokat rózsás fülecskéiben, melyekre folyton-folyvást muszáj ügyelni, mert tudni való, hogy könnyen el is lophatják, könnyen el is veszthetné őket!!

És mielőtt még Kőváry megkérdezhetné volna, hogy mikor láthatja újra, a fiatal asszony már messze járt a kis ösvény tetején.

Kőváry egy kötömbre ült, és hallgatózott.

Ez ő! még mindig ő! - gondolta szivrepesve, - midőn az esti szellő amaz imádott apró lábak kopogását hozta feléje. - De mi ez? - kiáltá ösztönszerűleg kardjához kapva, mert ime, az ellenkező irányból is léptek zaja hangzott. És egyszerre valahonnan a gránátbokrok sűrűjéből tegnapi üldözője, a fiatal török-óriás lépett újra elébe, kevélyen.

- Mit jössz utamba folyton? - kiáltott reá Kőváry egy lépést közelítve. De az felelet helyett csak arra mutatott, a merre Ormayné elhaladt:

- A tied? - kérde, ő is egészen Kőváry mellé állva.

- Szemtelen! - válaszolt ez, - ökölre szorított kezét ütésre emelve.

De a török egy legyintéssel félre lökte azt.

- Nem addig van, uram! A ki ma hazudik, az tegnap is hazudott. *Nem hiszek az esküdnek!*

- A mint tetszik! - kiáltá Kőváry dühösen.

- Tehát bevallod, hogy láttad? - jajdult fel a török arczából kikelve. - Tudtam! Két órája, hogy biztos vagyok benne, a mióta a más feleségével láttalak szeretkezni! Tudtam, hogy hitszegő, nyomorult...

- Most már elég! - tört ki Kőváryból a fékevesztett indulat, és mielőtt még tudta volna, hogy mit cselekszik, kardja künt volt hüvelyéből, és iszonyu erővel sujtott támadója felé. Ütése azonban csak az utszéli sziklatömböt érte, de azért mégis, - egy halált hozó pisztolylövés volt reá a felelet...

Vitte, hordta az esti szellő azt a rémes hangot a virágzó gránátbokrokon keresztül messzire, messzire... Végre odaért vele, a hol két fiatal asszony állt és várakozott a Buna partjánál.

- Mit jelent ez? - kérde az egyik, s rémületében jól esett, hogy van valaki, a kihez szavait intézze.

- Hogy mit jelent ez? - ismétlé a másik, egy láthatatlanul lefátyolozott török asszony. - Hogy mit jelent ez?... - és szinte szánakozva nézett végig azon az ismeretlen úri asszonyon, a ki ilyen felesleges kérdésekkel ostromolja. - Hát azt, hogy Allah nagy és igazságos!... és karját kelet felé kitérve: Hála Teneked! - a ki megengedted, hogy ismét béke és nyugalom költözzék a te szolgálód hajlékába...

S az a másik fiatal asszony, a ki e nem várt feleletre ijedve futott kocsijához, nem is gyanította, hogy Végzete milyen szorosan függött össze ennek az ismeretlen, örültnek hitt idegennek Végzetével.